

Nova Strava

GLASILO NARODNEGA DELAVSTVA

Izhaja vsak četrtek. Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva
cesta 22, telef. št. 46-18. — Uprava: Knafljeva ulica 5,
telef. št. 31-22

Delavska izdaja
„DOMOVINE“

Naročnina polletno 18 in celoletno 36 din. — Posamezna
številka 1 din. — Račun Poštne hranilnice, podružnica
Ljubljana, št. 17.751

Cene, mezde in zaposlitev

Po uredbi o kontroli cen je odrejeno, da se kontrola nanaša zaenkrat le na gotove življenjske potrebščine. Izmed živil so pod kontrolo moka, kruh, testenine, riž, kava, čaj, jedilno lje, mast in sveže meso. Izkazalo se je, da uredba o kontroli cen nima praktične vrednosti. Druginja navzlic uredbi o kontroli cen nemoteno narašča in zavzema obseg, ki navdaja vse konsumente z veliko skrbjo.

Danes lahko trdimo, da je druginja porastla v primeri s cenami lanskega septembra že za 25%. Predvsem se stalno višajo cene moki, mesu in masti. Prav najvažnejša živila se najbolj draže in naj so tudi pod tako zvano zaščito urada za kontrolo cen. Vsa kontrola toliko časa ne bo pomagala, dokler ne bodo določene maksimalne cene za pšenico in živino. Cene moki, mesu in masti se ne dvigajo radi špekulacij v mali trgovini, ampak se dvigajo samo zato, ker se cene pšenici stalno višajo in prav tako cene živini.

Pri nas odločuje še vedno gospodarska politika, ki ne dopušča, da se regulirajo cene pri producentu, to je na izvoru. Cene kmetijskim produktom naj določa svobodna trgovina. To stališče bi bilo v redu, če ne bi živeli v izjemnih razmerah. Vsaj vemo, da je povpraševanje vsled izvoza po pšenici in živini mnogo večje, kot je pa zalog na razpolago. Sprit tega dejstva se morajo cene dvigati. Razumemo, da cenam za izvoz ne bi bilo treba postavljati meja. Čim več dobimo za svoje blago iz inozemstva, tem boljše za nas. Vendarle cene, ki se dosežejo za izvoženo blago, ne bi smele biti merodajne tudi za domači trg. Kajti od prekomernega dviga cen na domačem trgu ne bo imel nihče koristi. Tudi tisti ne, ki je bil deležen navideznega dobička vsled visokih cen. Visoke cene življenjskim potrebščinam nujno izzovejo podražitev vsega življenja. Kmetijski producent, ki je dobil za svoje blago visoke cene, bo slej ali prej izdal ves denar za proizvode, ki so se vsled rastoče druginje podražili in ne bo mu ostalo od vsega dobička prav ničesar, kar naj bi pomnožilo njegovo premoženje. Veliko boljše bi bilo tudi za kmetijskega producenta, da bi bil deležen le dobička, ki je nastal z izvoženim blagom, dočim bi se doma zadovoljil z normalnimi in seveda zmernimi cenami.

Naše kmetijske producente gotovo ne bi bilo težko prepričati, da je edina pravilna gospodarska politika ta, da se skok cen na splošno čim bolj zadržuje. Težje je o tem prepričati trgovino, ki kupčuje s kmetijskimi pridelki. Od stalnega naraščanja cen ima vmesna trgovina velike dobičke. Škoda, da ima trgovina prevelik vpliv še na našo gospodarsko politiko. Ta škodljivi vpliv odstraniti, bi bilo uspešnejše delo v prid pobijanja druginje, kot vsi odbori, kar smo jih dosedaj ustanovili in ki naj kontrolirajo oziroma registrirajo cene, ki so jih navili veleprekupci in špekulanti.

Dozdevni dobiček od visokih cen pšenici in tudi živini imajo le nekateri deli države.

Vsaj imamo vse polno popolnoma pasivnih pokrajin, ki ne pridelajo toliko žita kot ga potrebujejo za lastno potrošnjo. V vseh teh pokrajinah se mora žito tudi za kmetovalce uvažati in zato za kmetovalce ni vseeno, kakšno ceno ima žito, oziroma moka. Med pasivne pokrajine spada Slovenija in Hrvatska, Bosna in Dalmacija, torej velik del države. Čudimo se, da kmetijske zbornice teh pokrajin ne povzdignejo svojega glasu proti poviševanju cen pšenici in ne varujejo interesov svojih pripadnikov.

Stalno poviševanje cen mora imeti za posledico, da se zvišajo tudi mezde. Nekateri industrije in obrti so sprit druginje že nekoliko povišale mezde. Gotovo je pa še vedno več kot polovica obratov, kjer imajo delavci še iste plače, kot so jih imeli lanskega leta. Pa tudi tam, kjer so se mezde zvišale, se niso v taki izmeri, da bi odgovarjali povseki rastoči drugnji. Zvišale so se mezde od 5 do 10%, redke so industrije, ki so priznale večji povišek mezd. V povprečju se povišek mezd v Sloveniji še prav malo pozna. Po podatkih delavskega zavarovanja je bila februarja mesca povprečno zavarovana mzda le za 2,3% večja, kot v istem času lanskega leta. Druginja je pa med tem porastla za 25%.

Delavstvo je ponovno že poudarilo, da se ne veseli zvišanj mezd v zvezi z druginjo. Od zvišanih mezd nima delavstvo ničesar. Kar več zasluži, mora več izdati za isto množico potrebščin, kot jih je pred porastom druginje kupilo. Delavstvo ima prvenstveni interes, da se druginja ne večja in da ostane kupna moč denarja ista. Delavstvo se boji inflacije, ki vedno konsumente najtežje zadene. Porast druginje in zviševanje mezd pa ne vodi nikamor drugam, kot v inflacijo. Seveda, če se ne more, ali nima volje uspešno zaježiti val druginje, potem mora delavstvo vztrajati na povišanju plač. Vendar se morajo mezde zviševati avtomatično z naraščajočo druginjo. Višina mezd ne sme biti za naraščajočo druginjo za polovico in še več zadrževati. V zmoti je tisti, ki mogoče z zadovoljstvom motri skok cen, pri tem se pa krčevito brani zvišati mezde, misleč, da bo cenpna delovna moč še bolj povišala dobičke. Porast druginje za 25% nujno zahteva za prav isti odstotek povišanje mezd, če hočemo ohraniti sposobnost delavcev za delo in kar je v današnjih časih posebno važno: socialni mir.

Druginja in mezde pa spremlja še druga nesreča: brezposelnost. Vsled težav z uvozom surovin se obetajo velike redukcije v tekstilni industriji. Sezonska gradbena dela tudi ne obetajo zaposlitve, ki smo jo lansko leto dosegli. Število zavarovancev v delavskem zavarovanju stalno pada v primeri z lanskeletno zaposlitvijo, dokaz, da se pomikamo v težko krizo. Mnogo naporov bo treba, da jo bomo srečno prebrodili. Že v naprej bi bilo treba najskrbneje organizirati skrb za brezposelne delavce in zbrati sredstva, ki se danes uporabljajo še za druge svrhe, četudi so bila zbrana za socialno skrbstvo najbednejših.

Centralno tajništvo DZ

Pretekli teden je bila v Zagrebu seja Centralnega tajništva Delavskih zbornic. Na seji so se sprejeli razni sklepi, med drugim: Spremeniti se mora uredba o minimalnih mezdah tako, da se bo minimalna mzda za vso državo zvišala na 3.50 din, katero pa lahko banska uprava zviša še za 50 odst. Uredba o kontroli cen življenjskih potrebščin se mora nanašati tudi na kmetijske pridelke in na surovine. Blago se sme izvažati šele tedaj, če je domača potreščina pokrita. Delavsko združništvo naj potem od Delavskih zbornic dobi odvisni denar socialnih ustanov. Inspekcije dela morajo razširiti svoj delokrog. Nastavitev novega osebja je neobhodno potrebna. Suzor naj se likvidira in ustanovi naj se več nosilcev socialnega zavarovanja. Koliko naj bi bilo teh nosilcev zavarovanja, ni povedano. Komisariat pri Suzorju naj se ukine. V zvezi z zagrebško sejo centralnega tajništva je prinesla beograjska »Politika« vest, da minister za socialno politiko in narodno zdravje še ni potrdil pravilnika o skupnem uradu Delavskih zbornic, ki naj bi nadomestil dosedajni Centralni sekretariat Delavskih zbornic. Banovina Hrvatska je ta pravilnik že potrdila.

Zavarovanje delodajalcev

Tudi delodajalci razmišljajo, kako bi izboljšali socialno zavarovanje. Ljubljanski trgovci so na svoji letni skupščini sprejeli resolucijo, v kateri pravijo, da po večletnih in neprestanih borbah za izvedbo socialnega zavarovanja ni razreda (ali so trgovci za razredno delitev družbe?) niti stanu, ki bi bil tako prepuščen na milost in nemilost glede zakonite zaščite kakor baš trgovski stan. Trgovci se nadalje pritožujejo, da njihov pristojni minister ni v smislu 8 384 občnega zakona v roku dveh let predpisal uredbo o organizaciji, načinu in pogojih zavarovanja članov združenj zoper bolezen, onemoglost, starost, smrt in nesreče. Tudi trgovci imajo prav, da mislijo na socialno zavarovanje in bi ga lahko že zdavnaj imeli, če bi bili njihovi odbori nekoliko bolj agilni in če bi bili pred vsem tudi solidarni s svojimi tovariši po vsej državi. Trgovski pomočniki, ki bodo sedaj postali samostojni trgovci, bodo lahko nadaljevali pokojninsko zavarovanje pri Pokojninskem zavodu za nameščence. Mogoče bi bilo najbolj primerno, če bi trgovci naslonili svoje zavarovanje na Pokojninski zavod za nameščence. Za socialno zavarovanje se zanimajo tudi obrtniki. Izdelali so že razne načrte tozadevnih pokojninskih pravilnikov. Predpisujejo si pa tako nizke dajatve, da bi zavarovanje ni bilo dosti prida. Skoraj gotovo s socialnim zavarovanjem ne trgovcev, ne obrtnikov še dolgo ne bo nič, dokler ne bo zavarovanje obvezno uvedeno po vsej državi za ves stan.

**MAL' POLOŽI DAR
DOMU NA OLTAR!**

Strokovnjaki naj spregovore

O likvidaciji Suzorja se je pričelo razpravljati na način, ki nas mora navdajati z veliko skrbjo. Kajti ne more nam biti vseeno, da se je pričelo govoriti o delavskem zavarovanju površno, brez znanja in brez odgovornosti za trditve, ki naj utemelje zaključke, ki bi bili lahko usodepolni za bodočnost največje ustanove v državi. Tako je n. pr. Hrvatski radniški savez utemeljil nesposobnost sedanega Suzorja s tem, da ni ustanovil tovarne za zdravlila. Druga pomembnejša ni omenil v svoji zahtevi, da se Suzor likvidira. V Zagrebu so imeli pripravljeno že tudi uredbo o likvidaciji Suzorja, ki je obsegala pet členov. Beri in piši pet členov za tako komplicirano in obsežno ustanovo, kot je Suzor. Zadnje dni so zborovale uprave imenovanih delavskih zbornic, ki so bile tudi zadovoljne s tem, da so sprejele sklep enega stavka, kjer zahtevajo razpust Suzorja in jim je bilo menda odveč, da bi ta sklep pobilže konkretizirale in seveda tudi utemeljile. Zdi se pa, da je bilo težišče zaključka uprav Delavskih zbornic, da so se lahko tudi izrekle, da se sedanji komisar Suzorja razreši svoje dolžnosti. Imenovala naj bi se tako sestavljena uprava Suzorja, kot so sestavljene uprave Delavskih zbornic, zaradi kontinuitete seveda. Res nemogoče je, da bi bili pri Delavskih zbornicah drugi komisariji, kot je pa pri Suzorju...

Z vprašanjem delavskega zavarovanja ima opravka tudi zelo veliko politika. Žal nam je, da se politika briga sedaj šele za socialno zavarovanje, ko se govori o likvidaciji osrednje ustanove. Koristnejše bi bilo, če bi se politični ljudje malo bolj bavili s socialnim zavarovanjem tedaj, ko se je gradilo in ko je delavstvo prinašalo ogromne žrtve. Takrat so bili vsi apeli na politične ljudi zamen, da naj podpro s svojim vplivom delavsko zavarova-

nje in mu preskrbe subvencije iz splošnih državnih sredstev, kot je bil to primer v vseh zapadnih državah.

Po poročilih iz Beograda je imenovan poseben strokovni odbor, ki naj prouči vsa vprašanja, ki so v zvezi z likvidacijo ali reorganizacijo Suzorja. Skrajni čas je, da je reševanje tega tako važnega vprašanja speljano na pravo pot. Strokovnjaki iz socialnega zavarovanja naj najprej spregovore svojo tehtno besedo. Njihov referat naj bo osnova za nadaljno razpravo. Prav bi bilo, da strokovnjaki tudi povedo, kako se bo eventualno likvidiralo premoženje Suzorja in razdelilo na nove nosilce zavarovanja. Prav pri razdelitvi premoženja se bodo pokazale težave, ki jih ne bo tako lahko premostiti.

O likvidaciji Suzorja morajo pa spregovoriti svojo besedo tudi zavarovanci sami potem svojih strokovnih organizacij. Delavske zbornice danes ne predstavljajo mišljenja vsega delavstva, zato tudi niso kompetentne, da izdajajo dokončne sklepe, ki bi bili merodajni za odločitev delavcev.

Z reorganizacijo Suzorja ni treba prav nikomur licitirati partizanskih ali sindikalnih interesov. Socialno zavarovanje je tako pomembna in zaradi svoje važnosti nedotakljiva ustanova, da se na njen račun ne more postavljati demagoških gesel, ali organizacijsko-propagandnih akcij. Kadar razpravljamo o socialnem zavarovanju, morajo obveljati le stvarni in strokovno utemeljeni predlogi, ki imajo pred očmi le koristi delavstva in ki puste ob strani vse male, bolno-ambiciozne ljudi, ki bi radi znali vse, a ne vedo ničesar... Upamo, da je razprava o Suzorju sedaj krenila na pravo pot, če so dobili besedo resnični strokovnjaki.

Škandalozne razmere

Delavstvo s socialnim zavarovanjem prispeva velikanske vsote letno za oskrbo v bolnicah. Trdimo lahko, da bi gospodarstvo v bolnicah zašlo v brezizhodno težavo, če ne bi dobivalo redno velikih plačil v gotovini baš iz sredstev bolniških blagajn. Oskrba bolnega delavca v bolnici je dobro plačana, vendar bolni delavec ni deležen zdravljenja, ki bi ga bil potreben. Naše bolnice so v strašnem stanju. Primanjkuje prostora in s tem v zvezi vseh zdravstvenih pripomočkov, ki so za zdravljenje potrebni. Nedeljski »Slovenec« je v uvodniku popisal razmere v ljubljanski državni bolnici. »Slovenec« navaja: »Naravnost škandalozne so razmere, ki vladajo v naši deželi na področju skrbi za naše bolnike. Saj imamo še vedno zastarelo pretesno in vseskoz nezadoščajočo državno bolnišnico v Ljubljani, ki bi spričo narastka bolnikov morala imeti najmanj dvakrat več postelj kot jih ima, pa mora zato bolnike odklanjati ali skrajšati dobo zdravljenja in svoje prostore prenatrpovati z bolniki, ki leže po dva na eni

postelji, večkrat pa tudi na tleh in na hodnikih. Kako je to stanje nezdružljivo, bo morada pokazalo najbolj dejstvo, da ima bolniška dvorana z 80 bolniki na razpolago eno samo stranišče, tako da v takem prostoru ni mogoče resnično zdravljenje v miru in snagi ter dobrem zraku, ampak je bivanje v njem le muka; zdravniško in strežniško osebje pa, ki bi rado pomagalo, pa ne more, mora to le skrajno potlačiti. Imamo sicer nov kirurški oddelak, ki pa je še danes gola stavba brez notranje opreme, ker zanjo ni — kredita! Če mislimo na potrebe ljudskega zdravja v bodočnosti, na žrtve našega naraščajočega prometa, na kvar, ki jo prinaša mrzlično delavno sodobno življenje s svojimi rušilnimi posledicami za telo in posredno za duha, potem je pač jasno, da ne moremo in ne smemo gledati prekrizanih rok, kako nezadostno smo pripravljani za čedalje hujšo borbo zoper vzroke in klica ter učinke telesnemu in duševnemu zdravju našega naroda. Škodljivih sil, in da moramo najti sredstva, da jim bomo kos.«

Statistika OUZD

Po statistiki OUZD-a v Ljubljani je znašalo povprečno število zavarovancev v februarju 1940 skupno 91.265 oseb, to je 1.033 manj kot pred enim letom in 1321 več kot pred enim mesecem. Letošnji mrz je v veliki meri vplival na razvoj članstva.

V konjunktornem pogledu so najbolj napredovale sledeče industrije: gradnje železnice, cest in vodnih zgradb (javna dela) za +1660 delavcev, javni promet za +1115 delavcev, a nazadovale so sledeče industrije: gozdno-žagarska industrija za —1322 oseb, gradnje nad zemljo za —702 delavca, tekstilna industrija za —528 delavcev, industrija kamenja in zemlje za —513 delavcev, industrija hrane in pijače za —396 delavcev, predelovanje lesa in rezbarstvo za —324 delavcev itd.

V sezijskem pogledu so najbolj napredovale

sledeče industrije: gradnje železnice, cest in vodnih zgradb za +1622 delavcev, javni promet za +592 delavcev, nazadovale pa so: gozdno-žagarska industrija za —407 delavcev, industrija kamenja in zemlje —192 delavcev itd.

Zaradi hudega mraza je članstvo OUZD-a v februarju padlo napram istemu mesecu prejšnjega leta za —1.033 delavcev. Obratno je pa narastel zaradi gripe in drugih bolezni, katere povzroča prehlad stalež bolnikov za +189 oseb. Odstotek bolnikov je tako narastel za +0.24 odstotkov.

Povprečna dnevna zavarovana mezda, ki odgovarja približno faktičnemu zaslužku povprečnega delavca, je narastla pri moških za +0.86 din, to je približno za 3 odst., pri ženskah pa samo za +0.06 din. Plače moških so kljub draginji le malo narastle, plače ženskih delavcev so pa tako rekoč ostale na isti višini kot lansko leto.

Alojz Tučny umrl

Iz Prage je prispela pretresljiva vest, da je dne 10. aprila t. l. umrl na kliniki prof. Hynke v Pragi bivši minister in poslanec, glavni tajnik Česke Obce Delnicke in predsednik Slovanske strokovne jednote brat Alojz Tučny.

Alojz Tučny se je rodil dne 4. junija 1881 kot sin tkalca. Izučil se je tipografske stroke v Ružemberoku. Do leta 1908. je bil zaposlen kot tipograf, korektor in ravnatelj v tiskarnah v Hranicah, Prerovu, Šleski Ostravi, Hodoninu in Jihlavi. Že v teh letih je bil med vodilnimi člani takratne narodne socialne stranke, katere ustanovitelj je bil brat Václav Křofač. Od leta 1908. je bil korektor v tiskarni narodnega socialnega delavstva, leta 1912 pa je postal tajnik ČOD. Svetovno vojno je prebil na raznih frontah, po vojni pa je nadaljeval organizatorično in politično delo, bil je urednik raznih delavskih listov in član predsedstva Narodno socialistične stranke.

Alojz Tučny je bil član revolucijske poslanske zbornice in od takrat dalje je bil ponovno izvoljen za poslanca pri vseh volitvah. Od leta 1921. je bil minister javnih del, dalje minister za pošto in telegraf, kateri resor je imel še v zadnji češkoslovaški vladi. Tučny je bil član odbora Osrednjega socialnega zavarovanja in mnogih strokovnih, narodnih in humanitarnih organizacij, največje delo pa je izvrševal kot generalni tajnik ČOD. Njegovo sodelovanje pri vseh socialno političnih zakonih bivše republike je bilo odlično, predvsem kolikor se tiče zavarovanja delavcev in nametencev. Napisal je obilo člankov in razprav o delavskih socialno političnih vprašanjih, saj je bil sodelovnik pri približno 60 listih.

Z bratom Tučnyjem odhaja iz češkega in slovanskega življenja strokovni delavec in idejni vodja in mu ne bo mogoče najti naslednika. Njegovo delo je bilo tudi vedno uspešno, ker ga je vršil iz velike ljubezni do češkega delovnega človeka. Bil je nasprotnik demagogije. Možno jasne linije in načel, zato so ga ljubili in spoštovali vsi, ter mu neomajno zaupali. Tučny je bil srčno dober človek in najboljši tovariš.

Z Alojzijem Tučnyjem je izgubila tudi NSZ svojega idejnega voditelja in vernega tovariša in prijatelja. Vedno in pri vsaki priliki je rad pohitel med nas in skoraj ni bilo važnejšega zborovanja NSZ v Ljubljani ali tudi drugod v Jugoslaviji, katerega se Alojz Tučny ne bi osebno udeležil. Njegove besede so užigale, padale na rodovitna tla in za marsikateri uspeh mora biti NSZ hvaležna svojemu velikemu prijatelju Tučnemu. In ko so zastopniki NSZ prihajali v zlato Prago, je bil zopet brat Tučny oni, ki je vedno očetovsko svetoval, učil in navduševal v boju za delavske pravice. Nikdar ne bo pozabljena velika manifestacija češkoslovaškega in jugoslovanskega delavstva, ki se je vršila o Binkoštih leta 1931. v Pragi, ko smo slovesno ustanovili Slovansko narodno strokovno jednoto. Za predsednika te Jednote je bil z navdušenjem izvoljen brat Tučny, ki je imel za naše skupno delo največje zasluge.

S smrtjo Alojzija Tučnyja smo izgubili mnogo. Izgubili smo prijatelja, idejnega voditelja in najboljšega človeka. Njegovo truplo so v soboto, dne 13. t. m. upelili v praškem krematoriju v Strašnicah, njegov duh pa bo živel večno in njegove ideje bodo vodile do popolne zmage narodnega delavstva.

Večna slava in nepozaben spomin Alojziju Tučnemu.

Po tej poti ne pojde

Istčasno, ko so se ljubljanski trgovci potegovali za socialno zaščito svojega stanu, so poslali k g. banu deputacijo, ki se je pritoževala zaradi minimalnih mezd trgovskim pomočnikom, češ da jih gospodarji ne zmorejo. Gospodarji s takim gledanjem na socialne probleme tudi lastnega socialnega problema ne bodo rešili.

Politični pregled

Kakor smo že zadnjič poročali, je Nemčija tako rekoč v enem dnevu zasedla državico kraljevino Dansko, nato pa začela zasedati kraljevino Norveško, vendar pa

se Norvežani odločno upirajo, ker jim prihaja pomoč od Anglije.

Norveški kralj Haakon je izdal na norveški narod razglas, v katerem poziva k boju za svobodo domovine. Nemci so zasedli glavno mesto Oslo, ki je ob meji, nekaj ozemlja pri Oslu in več pristaniških mest. Norveška mobilizacija v notranjosti države pa se je nemoteno nadaljevala in se norveška vojska odločno postavlja po robu nemški vojski.

Na pomoč so prišli Norvežanom tudi Angleži in se je v norveških vodah razvila huda pomorska bitka med angleškim in nemškim brodom. Po angleških, norveških in švedskih vesteh je v tej bitki

nemška mornarica utrpela velike izgube

in so Angleži po londonskih vesteh uničili Nemcem šest vojnih in 12 prevoznih ladij. Angleži sami so v tej bitki izgubili štiri rušilce, medtem ko Francozi nimajo izgub. Po istih vesteh je bilo zadne dni uničeno tudi več nemških podmornic.

Boji pa so se nadalje razvijali in je

angleško brodomlje vdrla v narviški fjord.

uničilo sedem nemških rušilcev ter pregnalo nemške čete, ki so bile zasedle Narvik, v gore. Nemci uradno zanikujejo zasedbo Narvika od Angležev, medtem ko angleške vesti še javljajo, da so bile razen pri Narviku izkrcane angleške, francoske in kanadske čete še na petih drugih točkah Norveške. Te čete so že stopile na nekaterih mestih v stike z norveško vojsko. Nemško vojno poročilo te uspehe zaveznikov zanikuje. Vsekakor kaže, da so bili Nemci na zasedbo Norveške že dolgo pripravljeni, ker so bili tako nenadno vdrla v Norveško in v kratkem času pri Oslu zasedli precej zemlje.

Zaradi nemškega vdora v Norveško

se tudi norveška soseda kraljevina Švedska pripravlja na obrambo.

Predvsem je Švedska prepovedala vsem tujim ladjam dostop v južna in zapadna švedska pristanišča. Iz Stockholma, glavnega mesta Švedske, poročajo, da so mladinske organizacije treh največjih švedskih strank (socialistične, liberalne in konservativne) izdale skupno spomenico, v kateri zahtevajo od oblasti odločne ukrepe proti veleizdajalcem. Hkratu naglašajo, da je v zdajšnjem trenutku ves švedski narod z zaupanjem na

strani vlade in odločen braniti demokracijo. Iz Londona javljajo,

da so Angleži zasedli Farörske otoke,

ki pripadajo od Nemcev zasedeni Danski. Na otokih je zdaj precej angleškega vojaštva.

Reuter poroča,

da angleška letala neprestano napadajo nemško vojaško letališče v Stavangeru na Norveškem.

V petih dneh so izvršili kar sedem bombnih napadov. Angleži pravijo, da so prizadejali Nemcem tu veliko škodo.

Po mnenju londonskih listov

so se odnosi med Italijo in zavezniki poslabšali,

tako da so zdaj slabši, kakor so bili v začetku vojne. Tudi iz pisanja italijanskih listov bi se dalo razbrati, da položaj ni ugoden. Tako piše milanski »Popolo d'Italia«, da se Italija ne more veseliti, če se na severu potaplja nemške vojne ladje, kajti Severno in Sredozemsko morje nista ločeni, temveč tesno povezani zavoljo skupnih koristi Italije in Nemčije. »Giornale d'Italia« pa dolži Anglijo in Francijo, da ogražata italijanske kolonije.

Za posebno drzno dejanje angleške mornarice se smatra

položitev angleških min v Baltiskem morju.

Mine so položene od Skageraka vse do Litve. S tem hoče Anglija onemogočiti promet med Nemčijo in skandinavskimi državama Norveško in Švedsko. Nemci imajo položene svoje mine delno ob Danski in pa ob lastni državi (glejte sliko).

Iz Rima poročajo, da

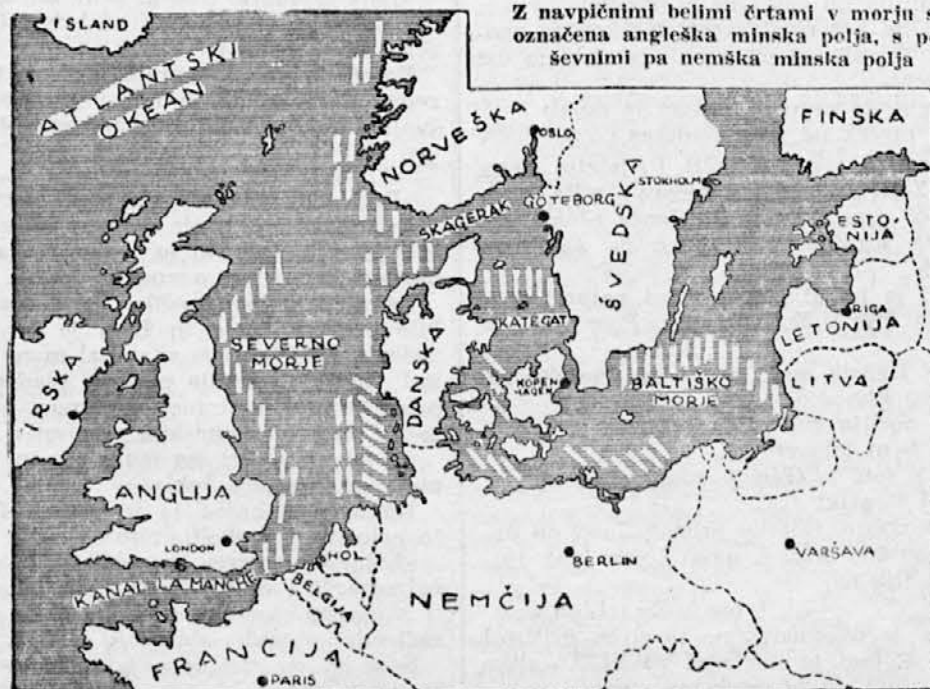
Nemčija svojega stališča nasproti balkanskim državam ni spremenila,

češ da nima teženj po razširitvi vojne na evropski jugovzhod. Kljub temu se v Rumuniji širijo najrazburljivše vesti. Rumuni se, kakor poročajo iz Bukarešte, pripravljajo, da se zavarujejo pred vsakim presenečenjem. Londonski »Times« se je te dni bavil s povečanim številom nemških letoviščarjev v balkanskih državah in izvajal, da prihajajo ti letoviščarji in izletniki na Balkan s posebnim namenom.

VEČ GIBANJA

Gašper: »Tvoj jazbecar se vse preveč redi. Malo več bi se moral gibati.«

Melhor: »Za vruga, ali ni dovolj, da ves dan miglja z repom?«

Z navpičnimi belimi črtami v morju so označena angleška mimska polja, s poševnimi pa nemška mimska polja

3/4 ZAVITKA Kneippove

SLADNE KAVE TVORI DRAGOCENI PRAŽENI SLADNI SLADKOR

Gospodarstvo

Tedenski tržni pregled

GOVED. Na mariborskem sejmu so se trgovali za kg žive teže: voli poldebili po 5 do 6,50, plemenski po 5,75 do 7, bikji za klanje po 4,50 do 5,50, krave klavne debele po 4,50 do 5,75, plemenske po 4,25 do 5,25, klobasice po 3 do 4, molzne po 4 do 6, breje po 4 do 5, mlada živina po 3 do 7, tele po 5,50 do 6,50 din.

SVINJE. Za kg žive teže so se trgovali: v Lendavi: špeharji po 10 do 11, pršutarji po 5 do 8, v Dolenjem Logatcu: špeharji po 10 do 12, pršutarji po 9 do 10, v Kranju: špeharji po 12 do 13,50, pršutarji po 10,50 do 11,50, v Novem mestu: špeharji po 7 do 8,50, pršutarji po 7 din.

KRMA. V Lendavi: seno 110 do 130, slama 40, v Dolenjem Logatcu: lucerna 75, seno 75 do 80, slama 40 do 50, v Kranju: lucerna 150, seno 150, v Novem mestu: seno 100 do 120, slama 50, v Kočevju: lucerna 110, seno 70 do 95, slama 40 din za 100 kg.

KROMPIR. V Lendavi 150, v Dolenjem Logatcu 225, v Kranju 225, v Trbovljah 175 do 250, v Novem mestu 200, v Ljubljani do 300 din za 100 kg.

VINO. V lendavskem okolišu se je dobilo pri vinogradnikih navadno mešano vino po 3,50 do 4,50, finejše sortirano po 5 do 7, v mariborskem okolišu navadno mešano vino po 5, finejše sortirano po 7, v novomeškem okolišu navadno mešano vino po 3,50 do 4, finejše sortirano po 6 do 7 din liter.

VOLNA. V Kranju: neoprana 24 do 28, oprana 34 do 38, v Novem mestu: neoprana 15, oprana 25 din za kg.

Sejmi

22. aprila: Motnik, Leskovec (krški srez), Rače, Cerknica, Sv. Jurij v Slov. goricah;
23. aprila: Novo mesto, Ptuj (blagovni);
24. aprila: Zdoie, Pleterje, Sv. Jurij ob južni železnici, Mozirje, Škofja Loka, Planina pri Rakeku, Žužemberk, Guštanj, Radovljica;
25. aprila: Dobova, Beltinci, Oplotnica (blagovni), Studenec, Sv. Jurij pod Kumom, Grosuplje, Beltinci (plemenski sejem za selekcionirano simentalsko živino);
26. aprila: Kozje;
27. aprila: Vesela gora.

Vrednost denarja

Na naših borzah smo dobili 16. t. m. v devizah (prve številke pomenijo službene tečaje, druge v oklepajih pa tečaje na svobodnem trgu):

1 angleški funt za 154,65 do 157,85 (za 191,08 do 194,28) din;

100 francoskih frankov za 87,35 do 89,00 (za 107,98 do 110,28) din;

1 ameriški dolar za 44,25 do 44,85 (za 54,80 do 55,20) din;

1 holandski goldinar za 23.48 do 23.86 (za 29.01 do 29.39) din.

Nemške klirinške marke so bile po 14.80 din. Vojna škoda je notirala v Zegrebu 438 do 441 din.

Drobne vesti

= Cena pšenice se je zelo dvignila. Na novosadski borzi se je cena pšenice s Potisja dvignila na okoli 245 din. Hkratu se je podražila na novosadski borzi moka »0« na okoli 360 din za metrski stot. Na odločujočih me-

stih razmišljajo o nujnih ukrepih proti nadaljnjemu dviganju cene pšenice. Po beografskih vesteh ni izključeno, da bo izvršen popis vseh zalog turščice in pšenice pri pridelovalcih zlasti v krajih, ki izvažajo pšenico in turščico. Odgovornost za občutno podražitev najvažnejšega živila za široke sloje prebivalstva skušajo nekateri zvaliti na trgovino, drugi spet dolžijo veleposestnike. Glavni krivec pa je le Prizad, ki je razpoložljivo količino pšenice izvozil v tujino in je še nedavno nakladal večjo količino za izvoz v Španijo.

Slovenski čebelarji za čistokrvnost domače čebele

V nedeljo je bil v Ljubljani občni zbor Čebelarkega društva za Slovenijo, na katerega je prispelo mnogo zastopnikov društvenih podružnic. Zbor je vodil predsednik g. Znidaršič in v nagovoru omenil med drugim, da društvo složno sodeluje s kmetijskim oddelkom banske uprave za napredek slovenskega čebelarstva.

Iz poročila tajnika g. Dermelja posnemamo, da je bilo preteklo leto za naše čebelarje leto hudih udarcev, a čebelarji so z veliko požrtvovalnostjo delali naprej. Društvo šteje 3826 članov. S čebelarstvom se bavijo največ posestniki, nato učitelji, duhovniki, uradniki in obrtniki, najmanj pa trgovci in železničarji. Vseh podružnic je v Sloveniji 171.

Naša čebela ima toliko dobrih svojstev, da bi bila velika malomarnost, če bi se še nadalje dopuščalo brezvestno križanje naše sive z italijansko in se s tem kvarila naša svetovno priznana čebelna družina. Banska uprava je pod vodstvom g. Okorna ustanovila selekcijske postaje, kjer bo možno preiskovati čebelarjem dobre čistokrvne matice. Zdaj delujeta selekcijski postaji v Selcih in v Boh. Bistrici. Posebno skrb je posvečal odbor širjenju medovitih rastlin, tako vrb in bisernika.

Društvo je dobilo mnoga vprašanja glede izvoza medu v sosedne države. Društvena čebelarna je res odpravila pol vagona medu v Prago. To je bil prvi izvoz medu, ki ga je izvršila čebelarna. Kakih posebno hudih

bolezenskih primerov med čebelami ni bilo. Odbor je uredil izobrazbo bolezenskih strokovnjakov za vso našo banovino. Vršila sta se dva tečaja, katerih se je udeležilo 47 čebelarjev, tako da ima zdaj društvo v vsakem okraju po dva bolezenska strokovnjaka. Čebelarji naj bi pošiljali čim več obolenih čebel v preiskavo na državni veterinarski bakteriološki zavod v Ljubljani.

Odbor je priredil več predavanj po vsej naši banovini. Društvo ima zdaj skupno 34 opazovalnih postaj, ki jih je tudi v preteklem letu vodil šolski upravitelj g. Mayer. Odbor je pripravljala sklicanje treh večjih čebelarskih taborov, kjer bi se pogovorili o vprašanjih, ki jih zadevajo. Pokazala se je tudi potreba po razdelitvi banovine v razne okoliše, kar bi olajšalo odborovo delo. Po sklepu občnega zbora je bil ustanovljen sklad za zavarovanje čebelarjev, ki so imeli škodo zaradi kužnega obolenja čebel.

Dermelj, ki je že 10 let z veliko požrtvovalnostjo vodil tajniške posle, je ob koncu svojega poročila podal ostavko z opravičilom, da mu čas ne dopušča, da bi še nadalje vodil to delo.

Po živahni razpravi, ki je sledila tajnikovemu poročilu, je podal g. Dermelj še blagajniško poročilo. Vodja čebelarne g. Arko je poročal nato še o delovanju gospodarskega odseka, ki je pričel delovati 1. junija leta 1939. Glavna briga tega odseka je, da čebelarna nabavlja prvovrstne potrebščine pri najugodnejših dobaviteljih in jih nudi čla-

nom in drugim odjemalcem po zmernih cenah. Odsek je pripomogel, da se je lansko poslovno leto ugodno zaključilo. Pokazala se je tudi nujna potreba, da se ustanovi Čebelarska zadruga za vnovčevanje medu, ki bi preprečevala zlorabe raznih prekupcev medu na škodo čebelarjev.

Poročilo nadzornega odbora je podal g. Šmajdek, predlagal razrešnico odboru in pohvalil delo nekaterih članov odbora. G. Dermelj je nato še prečital proračun za prihodno poslovno leto. Sledile so volitve po žrebu izpadlih odbornikov.

Pri slučajnostih je bilo sprejetih več umešnih predlogov, ki streme vsi za napredkom in povzdigo slovenskega čebelarstva.

Novice

* Občna zbornica nacionalne mladine za Ljubljano in okolico. V nedeljo dopoldne sta bila v dvorani Kazine v Ljubljani občna zbornica sreskih organizacij omladine Jugoslovenske nacionalne stranke za mesto Ljubljano in za ljubljanski okoliški srez. Zborovanje ljubljanske organizacije je vodil njen predsednik Franjo Juvan, ki je najprej poročal o delu in stanju organizacije. Ko so podali svoje referate še ostali funkcionarji, je bil po večini izvoljen dozdašnji odbor s predsednikom Juvanom na čelu. Istočasno je bil v sosedni dvorani sreski občni zbor za ljubljansko okolico. Predsedniško poročilo je podal Jakob Šušteršič, ki je po smrti predsednika Andreja Jakopiča vodil sresko organizacijo. Tajniško poročilo je podal Ignac Šušteršič, blagajniško pa Karel Kurnik. Pri volitvah je bil za predsednika izvoljen Ignac Šušteršič. Ko je bil okoliški občni zbor zaključen so šli odposlanci v glavno dvorano ter prisostvovali drugemu delu občnega zbora mestne organizacije. Predsednik banovinskega odbora omladine Jugoslovenske nacionalne stranke inž. Jože Rus in tajnik Andrej Uršič sta poročala o naprednem omladinskem gibanju v Sloveniji. Z navdušenimi počastitvami sprejet je nato spregovoril o političnem položaju dr. Albert Kramer, katerega izvajanjem so vsi odposlanci, okrog 250 po številu, sledili z največjo pozornostjo in s ponovnim soglasnim odobravanjem.

* Posvet o prehrani siromašnih pokrajin. Te dni je bil v direkciji za prehrano v Beo-

Paul Keller

23

DOM Roman z gora

Poslovenil B R

»Ljubi oče!

Spet ti pišem. Ne smeš biti v skrbeh zaradi mene. Dobro se mi godi. Dobil sem tri dni zapora. Zdaj so že za mano. Nič hudega ni bilo. Ker mi je Lenka pisala, da se bova vzela, nisem očistil gumbov in sem prepozno vstal. Naš narednik me je ujel. Pa sem kar žvižgal, ko sem sedel. Zelo sem vesel, da me ima Lenka rada, ker jo imam tudi jaz rad in ker je lepa in močna. Potem bom rudar, ona bo pa šivala. Živela bova lahko, ker ne pijem in ne plešem. Ljubi oče, zelo mi je žal, da se je Lenka s Henrikom sprla in da je šla stran. Tete Emilije, ki je zdaj pri njej, ne maram. Kakor stara krastača se mi zdi. Toda zdaj moram molčati in držati z Lenko, ker je moja nevesta. Tudi čez Henrika moram zabavljati, ker me drugače Lenka ne bi marala. Pa le na videz. Henrik je bil zmerom moj prijatelj in si ga ne dam vzeti. To mu moraš povedati, da mi ne bo zameril, če bo kaj slišal. Ko bo Lenka moja žena, bom že vse tako naredil, da bom gospodar v hiši. Takrat se s Henrikom ne bom več prepiral. Škoda je, da sta šla tudi Matija in Lizika. Pa se ne da nič pomagati. Ti moraš ostati na Bukovnikovem domu, drugače bo vse narobe. Ljubi oče, če bom dobil za božič dopust, pojdem na Belo k Lenki. Tudi ti moraš priti za kakšen dan tja. Domov zaradi sovraštva ne morem. Če pa dopusta ne bo, tudi jaz ne pridem. Ne bodi v skrbeh,

lepo pozdravi Henrika, Lenki pa ničesar ne povej. Če moreš, mi pošlji dvajset goldinarjev.

Najlepše te pozdravlja tvoj sin

Janez Rogelj.

»Veš kaj, Rogelj?« je ves srečen vzkliknil Henrik. »Petdeset goldinarjev mu pošlji. Tu jih imaš. Dober fant je!«

Položil je denar na mizo.

Orjak ga je debelo pogledal, potem pa se je zarežal in z roko pokril zlatnike, kakor bi se bal, da jih veter ne bi odnesel.

»In ti mi boš ostal zvest? Karkoli se zgodi. Da? Ti ostaneš pri meni, če pojdejo vsi drugi, vsi!«

Orjak se je zamislil, potem je dejal:

»Star maček ne zapusti doma.«

»Dobro je, tako, Rogelj! Prijatelja bova ostala! Zdaj pa pojdi z menoj. Izpila bova steklenico vina, ker se bo Janez oženil. Na Janezovo zdravje, veš! Samo na Janezovo zdravje!«

Rogelj je menil, da se mora najprej preobleči in umiti, če hoče piti. Potem bo že prišel.

Ko je Henrik spet stopil na dvorišče, je ujel staro Petruško.

»Tole pošlji gospodična! Lahko noč!«

In že je ni bilo več.

V svoji sobi je Henrik odprl pismo.

»Ljubi Henrik!

Vse je dobro. Oče bo pristal. Jutri ob desetih dopoldne pridi k nam. Lahko noč. Ljubi! Poljubljaja te

tvoja srečna Lota.

Henrik je dvignil pismo in si ga pritiskal na čelo. Potem je pogledal na veliko sliko svojega očeta, ki je visela na steni.

»Oče, ne smeš mi zameriti. Preveč srečen sem!«

Pozabil je, da je bil še nedavno sam, tako sam. *

Mesec je pregnal meglo. V pozni noči je pogledal v tri sobe na Bukovnikovem in Bercetovem domu.

Videl je, kako je stari oskrbnik dal svojemu mlademu gospodarju roko in s še težjim jezikom kakor drugače dejal:

»Lota je dobra. Ona ni prav nič kriva. Sicer pa to mene prav nič ne briga. Oskrbnik sem, nič drugega.«

Potem je mesec posvetil v obraz tudi staremu Bercetu, ki je nocoj trezen stal ob svojem oknu, gledal proti pokopališču in dejal:

★

»Bodi zdaj zadovoljen in pusti me v miru!«

In raztresel je svoje srebrne iskre tudi po čelu inustih Loto, ki je srečna spala v svoji postelji in sanjala o novem, lepem domu.

Zunaj je počasi snežilo. Pri Bercetovih je bilo prijetno toplo in Lota je pripravljala večerjo. Henrik jo je opazoval in se ji smehljaj. Zdaj je položila preden pladenj in na njem je bilo napisano: »Ženinu«, potem pa še en pladenj z napisom »Nevesti«.

»S teh pladnjev sta jedla oče in mati pri poroki,« je veselo rekla.

Kakor zamaknjen jo je gledal. Potem ji je položil roko okoli vratu.

»Lota! Ne morem ti povedati, kako mi je pri srcu. Zdi se mi, da se more tako počutiti samo mornar, ki se je rešil iz valov in sedi zdaj v topli izbi.«

Šele ko sta slišala zunaj očetove korake, je spustil roko.

gradu posvet, ki so mu prisostvovali predstavniki Prizada, direkcije za trgovino s tujino, kmetijskih zbornic, kmetijskega združenstva, uradniškega združenstva. Razpravljali so o prehrani siromašnih krajev in o gibanju cen kmetijskim pridelkom. Po mišljenju večine prisotnih je današnji položaj na tržišču kmetijskih pridelkov posledica sedanjega načina trgovine s kmetijskimi pridelki. Predmet graje pa ni bila samo žitna trgovina, temveč se je obračala predvsem na poslovanje Prizada. Govorniki so grajali tudi način izvoza živine. Na posvetu je bil izvoljen poseben odbor, ki ima nalogo sestaviti resolucijo glede prehrane siromašnih krajev, glede preosnove trgovine s kmetijskimi pridelki in glede preosnove našega izvoza živine.

*** Visoko nemško odlikovanje za dr. Mačka.** Nemški poslanik von Heeren je v Beogradu obiskal podpredsednika vlade dr. Mačka in mu pri tej priliki izročil veliki križ nemškega orla, s katerim ga je odlikoval kancelar Hitler.

*** Cigarete so se podražile.** Dne 15. t. m. so se podražile cigarete vseh vrst, in sicer za en dinar pri škatlici z 20 cigaretami. Prav tako se je za dinar pri zavojčku podražil tobak za pipe in tobak za cigarete. Tudi klobase so se podražile od 125 din za kilogram na 150 din. Neizpremenjene pa ostanejo cene cigaram, cigaretnim papirčkom in tobaku za noslanje. Razumljivo je, da ima naša država v zdajšnjih hudih časih izredne izdatke in da zato išče tudi izredne dohodke.

*** Pri občinskih volitvah ne bo tajnega glasovanja.** »Hrvatski dnevnik« se čudi, da se postavlja vprašanje, kakšno bo glasovanje pri občinskih volitvah v drugih delih države, ko je na Hrvatskem ostalo pri javnih volitvah. »Mi smatramo«, pravi list, »da je javno glasovanje v banovini Hrvatski bržkone odločilno za način glasovanja izven Hrvatske. Seveda nimamo ničesar proti temu, da se izven Hrvatske tudi pri občinskih volitvah uvede tajno glasovanje. Bilo bi nam celo drago, če bi se vsaj v teh krajih uvedlo tajno glasovanje. Razmeven nje tajno glasovanje zaradi zagotovitve volilne svobode bolj potrebno.« »Hrvatski dnevnik« zatrjuje, da v banovini Hrvatski ne bo ne strahovanja ne volilnih sleparstev in da občinske volitve v banovini sploh ne bodo v znamenju strankarskega tekmovanja. Na Hrvatskem je razpoloženje naroda vsa-

komur znano. V Srbiji pa je zadeva drugačna. »Tam bi bilo tajno glasovanje vsekakor potrebno, toda če ga ne bo, potem zadene odgovornost tudi srbsko opozicijo, ki ni znala in v pravem času zavzeti pravilno stališče in se tako pobrigati za še večjo demokratizacijo političnega življenja.«

*** Ne nosite v Nemčijo skrivaj denarja!** Graška »Tagespost« poroča: Tujec Alojzij Prelesnik se je hotel v Gradcu vpisati na pravno fakulteto. Prišel je čez mejo 16. marca in je pri carinskem postopku odločno zatrjeval, da nima s seboj nikakršnega zneska v nemškem denarju. Pri telesni preiskavi pa se je izkazalo, da je hotel prenesti s seboj 1350 mark, za katere ni imel dovoljenja nemške devizne centrale. Znesek so takoj zaplenili. Prelesnika pa zaprli. Te dni se je njegov prestop obravnaval pred sodiščem v Gradcu. Mladenič se je zagovarjal, da ni poznal nemških deviznih predpisov, kar pa mu je le malo pomagalo. Svetnik deželnega sodišča dr. Pottotschnik ga je obsodil na dva mesca zopora in na 1500 mark globe, odnosno na nadaljna dva mesca, ako bi globe ne plačal. Pri njem najdeni znesek je zapadel v korist državne blagajne. Ker je moral Prelesnik takoj nastopiti prisojeno kazen, je izgubil en semester.

*** Pravilnik o opravljanju viničarskega izpita** je objavljen v »Službenem listu« z dne 10. t. m. Pravilnik določa, iz katerih predmetov morajo tisti, ki hočejo postati viničarji, delati izpit. Prijave je predložiti do konca decembra. Kdor je napravil viničarski izpit, ima pravico do naslova viničarski pomočnik. Kandidat, ki izpita ni napravil, more izpit ponavljati največ dvakrat. Možno pa je ponavljati tudi samo drugi del izpita. Vsak viničarski pomočnik dobi po izpitu potrdilo o opravljenem viničarskem izpitu.

*** Ponedeljek in petek bosta dneva brez mesa.** V svrhu štednje z onimi vrstami živil, katerim so cene spričo povečanega izvoza tako poskočile, da je s tem ogrožena pravilna prehrana širokih slojev, je vlada sklenila uvesti razne omejitve. Predvsem bosta uvedena dva brezmesna dneva na teden. To bosta ponedeljek in petek. Te dni se ne bodo smele prodajati mesne jedi v javnih gostilnah in ta dva dneva bo zabranjeno klanje svinj, telet in goveda. Seveda se meso tudi prodajati ne bo smelo. Dalje bo zabranjeno klanje živine: prascev izpod šestih me-

secev in telet izpod enega leta starosti. Uredba bo izšla najbrž te dni.

*** Prosvetno in humanitarno društvo »Simon Gregorčič«** na Sušaku je imelo v nedeljo 7. t. m. 13. redni letni občni zbor. V novi odbor so bili izvoljeni predsednik Medija Fr., podpredsednik Kozman Avgust, tajnik Klofutar Josip, blagajnik Hrvatini Jakob, knjižničarka Igličeva Cirila, gospodar Jerina Ivan, načelnik pevskega odseka Luzina Marijan, načelnik izletnega odseka Pivk Ludvik, načelnik zabavnega odseka Papež Martin, odbornik Jagodnik Franc in Hrvatini Jože, nadzorni odbor: Drufovka Milan in Ternovec Boleslav. Društvena knjižnica je žal še premajhna, zavoljo tega prosi društvo čitatelje »Domovine«, da po možnosti darujejo društvu kakršne koli knjige. Knjige sprejema blagajnik Hrvatini Jakob, Istarska ulica 23, Sušak. V nanrej našleš hvala!

*** Dr. Vladimir Travner je umrl.** V mari-borski splošni bolnici je umrl sodnik okrožnega sodišča dr. Vladimir Travner. Pokojnik je bil zelo priljubljen mož. Sodeloval je s svojimi zanimivimi zgodovinskimi prispevki pri časopisu »Zgodovini in narodopisju«, pri »Življenju in svet«, pri »Kroniki slovenskih mest« in raznih drugih listih. Bil je odbornik Zgodovinskega in muzejskega društva in raznih drugih društev. Ohranimo mu blag spomin, preostalim naše iskreno sožalje!

*** Kje v Jugoslaviji je največ starih ljudi?** Podatki nam povedo, da je bilo l. 1931. v Jugoslaviji skupno 101.992 ljudi, starih nad 80 let. Med temi je bilo 13.049 starih nad 90 let in 2231 starih nad 100. Visoko starost dočakajo ljudje v Črni gori, Pomoravju, Povardarju in v Sloveniji. Zanimivo je, da je med temi stari ljudmi največ žensk. V dravski banovini je prišlo tedaj na 10.000 prebivalcev 45 ljudi, starih nad 70 let. Največ starcev je bilo v Pljuju, nato v Celju, metliškem, kočevskem in kamniškem okraju.

*** Vrtanje za petrolejem v Medmurju.** V bližini Murskega Središča bo Medmurska petrolejska družba začela v kratkem iskati nafte. Družba, pri kateri je udeležen švicarski kapital, je za izvršitev vrtalnih del sklenila dogovor z neko nemško tvrdko, ki je že pred leti na tem področju vrtala. Medmurska petrolejska družba ima za vrtalna dela na razpolago 25 milijonov dinarjev.

*** Eiž iz Bolgarije.** Iz Beograda poročajo, da so odločujoča oblastva dovolila uvoz 200 vagonov riža iz Bolgarije v zameno za modro-

Slabe volje je stopil Berce v izbo.

»Kaj naj to pomeni? Svojat ne mara priti! Vsi so odpovedali, vsi. Samo Koritnik je obljubil.

Henrik je stisnil zobe. Gostilničar je povabil na zaroko svoje prejšnje goste, ki so v zadnjem času čedalje bolj izostajali in je v ta namen pripravil sod dobrega piva.

Zdaj pa nihče ni maral priti!

»Da, hudo je,« je dejal Henrik. »Nisem si mislil, da bodo to gnali tako daleč. Toda Hrastar je za nocoj obljubil pijačevanje v Ocepkuvi gostilni in do bal pivo zastoni. Poslal je brivca po vseh hišah, da bi ljudi vabil. To je podlo!«

Berce je vtaknil roke v žep.

»Se na kant bomo prišli,« je zaječal.

Čez Henrikov obraz je šinila senca. Lota je to opazila in je položila očetu roko na ramo.

»Oče, ne jezi se! Danes ne. Ljudje se bodo že še vrnili. Dolgo jim pri Ocepku ne bo všeč. Potem bodo spet drug za drugim prišli.«

Berce je nekaj zagodel in šel potem v točilnico. Tam si je nalil kozarec ruma in ga izpil na dušek.

Lota je šla v kuhinjo in Henrik je ostal sam. Stopil je k oknu in pogledal proti svojemu domu. Čim prej bo privedel Loto domov, tem bolje bo.

Ko je tako stal in gledal v sneg, je premišljal o svojih zadnjih dneh, in se ni mogel spomniti niti ene ure, ko bi bil srečen in zadovoljen s svojim bodočim tatom, od tistega trenutka dalje, ko je starec jecljaje rekel, da, do danes Takrat se mu je zastudil. Niti na ta pomembni dan, ko naj bi bil

pokopal dolgoletno sovraštvo in sklenil zvezo svoje edine hčerke z nasprotnikom, ta mož ni mogel ostati trezen. Ob desetih dopoldne je bil pijan! Toda Lota je hotela tudi takrat opravičiti svojega očeta in je rekla, da se je pač od razburjenja napil.

Henrik si je tako lepo zamišljal, tako svečano, to uro sprave, in Berce je bil pijan. Samo jecljal je: »Pusti mrtve, naj počivajo! Pusti stare zgodbe! Vzemita se! Vse je dobro! Jaz nisem kriv! V miru me pustita! Zaradi mene napravita, kar hočeta!«

In potem je tako pohlepno povpraševal po opekarni in po denarju, vzlic svoji pijanosti, da se je mladi snubec kar zgrozil! In neprestano je moral gledati ljubko Loto, ki je sedela s težko zadržanimi solzami zraven nje, ki bo po vsej njeni gospodari.

Tudi zaradi slaboumnega brata mu je bilo hudo. Ta fant se ga je čudno bal. Zmerom je zbežal, kadar je zasluhlil njegovo bližino. Ko ga je Lota nekoč zaklenila, da bi ga udmačila in spoprijateljila s Henrikom, ko je Henrik prinesel cel zavitek čokolade, ki jo je fant tako rad jedel, je bebec v poslednjem trenutku kričeč zbežal skozi okno.

Vso noč ga ni bilo domov in šele zjutraj se je vrnil.

Bukovnikov dom! Kako je bil zdaj miren, v snegu, kako je vabil, naj stopi vanj in pusti zunaj vse viharje! Kako je bilo vse domače v trdnih zidovih. Res, bilo je kakor pravi dom. Toda Henrik je dobro vedel, da to ni bil pravi dom.

Prav zdaj je spet premišljal o tem in se boril z mislijo: dom ni prostor, dom tudi ni prijateljstvo. Ali je ljubezen dom? —

»Lota, če ti je prav, se bova takoj po bo-

žiču vzela,« je dejal svoji nevesti, ko se je vrnila.

Dekle ga je veselo pogledalo.

»Da, Henrik. Vem tudi, zakaj. In ti imaš prav.« Stopila je k njemu. »Toda ne smeš biti preveč hud nanj. Ne razumeš ga šel.«

»Da, Lota, vem!«

»Ali ti je neljubo, ker zmerom govorim o njem in zanj?«

»Ne! Tvoj oče je. In ženska, ki ni bila dobra hči, tudi dobra žena ne more postati.«

★

Prišel je večer Henrikove zaroke. Berce je dal vzlic vsemu privoliti velik sod v pivnico. Tam je stal zdaj sredi prazne sobane.

Petrušija je pripravila dobro večerjo, ki so jo Henrik, Lota in Berce molče pojedli. Le časih je gostilničar tiho zaklel.

Proti sedmi uri zvečer je prišel stari Koritnik. Berce se je zaničljivo posmejal.

»No, Koritnik,« je dejal in potrkal po velikem sodu, »danes boš pa lahko pil.«

»Ali nikogar drugega ne bo?« je vprašal Henrik.

Koritnik je v zadregi odkimal.

»Kakor zakleto! Brivec je baraba.«

»Pa sedi, Koritnik. Ne bom pozabil, da si ti prišel.«

To je bilo res otožno zaročno razpoloženje. Berce je strmel predse in zabavljal, Henrik in Lota sta se držala za roke, stari Koritnik pa je sedel pred svojim kozarcem in ni maral piti. Pogovarjali so se nazadnje o vremenu, o cenah repe, o dogodkih z vasi. Potem so prihajali spet trenutki, minute molka, in stara ura na steni je tikala dolgočasno, počasi. Nihče ni maral govoriti, nihče ni vedel ničesar povedati.

galico. V Beogradu se že mudi bolgarski zastopnik, da sklone to kupčijo.

* **Letalo na dražbi.** Na razglasni deski mariborskega okrajnega sodišča je nabit razglas o sodni dražbi, kakršne v naši državi menda še ni bilo. Dne 25. t. m. ob 18. bodo na letališču na Tezmem prodali civilno motorno letalo.

* **»Maske«** Juša Kozaka so zbudile sedaj, ko so izdane skupaj v knjigi, še mnogo večje zanimanje kakor prej, ko so izhajale v »Ljubljanskem Zvonu«. So zbirka novel, so eseji, so spomini na deško in dijaško dobo in najlepše občuteni opisi polpretekle Ljubljane, notranja in zunanja doživlja iz Prage in drugih krajev. Ne vemo, katero poglavje je najlepše, ali »Očetova« ali »Bohinjski pastorek« ali »Igralec«, s krepkim prizorom iz protestantske dobe. Vsakdo naj čita in presodi! »Maske« se dobe pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani za 90 din, za Zvonove naročnike po 80 din; poštšina je 4 din. Plačujete lahko tudi v obrokhi!

* **Tombola Rdečega križa v Ljubljani** bo na praznik vnebohoda 2. maja na Kongresnem trgu z začetkom ob 15. uri. Glavni dobitki bo stavbna parcela v bližini nove cerkve v Sood. Šiški. Tombolska karta stane 5 din. Kupujte tombolske karte!

* **Velik požar v Irči vasi.** V pozni nočni uri je zbudil Novomeščane glas sirene, ki je naznanjal požar. Gorelo je v Irči vasi pri posestniku Francu Šimcu. Na kraj nesreče so pohiteli novomeški gasilci z avtomobilom in motorko. Tam pa so se jim pridružili še tovariši iz Šmihela. Gasilci so kmalu začeli gasiti in so preprečili razširitev ognja. Šimcu je zgorelo gospodarsko poslopje. Nova hiša se je na svojem levem koncu že tudi vžgala. Z velikim naporom se je gasilec posrečilo, da so hišo in sploh vso vas obvarovali pred uničenjem. Posestnik Šimc ima okrog 70.000 din škodo, zavarovan pa je le za 20.000.

* **Deseta žrtev nesreče pri Zaluki.** Te dni so nameščenci elektrarne v Ozlju potegnili iz vode pod slapom truplo, v čigar obleki so našli legitimacijo na ime Marijan Gorišek. Ponesrečenec je štel 16 let in je bil doma iz Tržiča. Mladi Gorišek je potoval usodnega dne, ko se je pripetila železniška nesreča pri Zaluki, z vlakom domov iz Bakra, kjer je bil gojenec brodarke šole, da bi preživel velikonočne praznike med svojci. Z najdbo njegovega trupla je bila ugotovljena deseta smrtna žrtev, ki jo je zahtevala velikonoč-

na železniška nesreča.

* **Visoko število obolenj za meningitisom (križno otrplostjo tilnika) v Varaždinu.** Zbolelo je doslej vsega skupaj 25 oseb. Trije izmed teh so umrli, osem jih je okrevalo, 14 pa se jih še zdravi v bolnišnici. Zelo slab med temi, ki se še zdravijo, je neki 38-letni možki, ki je prišel prepozno v bolnišnico. Večina obolelih so otroci od 4. do 16. leta. Starejša izjema je edino omenjeni 38-letnik.

* **Najdena utopljenka.** Truplo nedavno pri petanjskem mostu pri Slatini Radencih utopljeno stare ženske Terezije Klobasove je bilo naplavljen na sipini pri naslednjem brodu.

* **Žile si je prerezal, v prsi se je zabodel in skočil v Dravo, a je še živ.** Čisto svojevrsten poizkus samomora si je privoščil 26letni Robert Milosavljevič iz Studencev pri Mariboru. Te dni se je nenadno pojavil v bližini mariborskega otoka. Z otoka so videli, kako se je najprej do golega slekel. Potem si je prerezal žile na obeh rokah, zamahnil z nožem nekajkrat proti srcu, nato pa se pognal v mrzlo Dravo. Očitno je hotel na vsak način umreti. Toda tega namena ni dosegel. Opazovalci z otoka so takoj poiskali čoln, zajadrali proti Milosavljeviču, ki se je že potapljaj, in ga potegnili v čoln. Zakaj se je prav za prav naveličal življenja, ni hotel povedati. Zadevo jim je pojasnilo šele neko pismo, ki so ga našli v njegovem žepu. V pismu so naznačeni krivci, ki so mu zagrenili veselje do življenja. Milosavljevič so vsega premraženega prepeljali v mariborsko bolnico, od koder se bo čez nekaj dni vrnil domov zdrav.

* **Ker ga je oče udaril, je šel v smrt.** Te dni so delali delavci v vinogradu posestnika Jožefa Hafnerja, med katerimi je bil tudi 17letni France, ki je vezal trte in je pri tem polomil dve trti, za kar ga je oče udaril s palico po hrbtu. Sina je to tako užalostilo, da je zapustil delo brez besede. Šel je, dasi ga je oče klical nazaj. Zvečer, ko so legli, sina ni bilo doma, pač pa je povedal njegov mlajši brat, da je prišel k njemu okrog 21. ure in ga prosil za svinčnik, nato pa je pri žepni svetilki nekaj napisal in se poslovil, češ da se ne bodo več videli. Ko je drugega dne zjutraj stopil gospodar iz hiše proti hlevu, da nakrmi živino, je opazil na hodniku svojega sina, visečega na vrvi. Nesrečni oče je takoj prerezal vrv in poskušal na vse načine oživiti sina, a je bil ves trud zaman. Pri sinu so našli poslovljno pismo, v katerem sporoča, da gre v smrt, ker ga je oče udaril,

česar ni storil že nekaj let. Pokojni France je bil v splošnem mirne narave, a tu in tam je bil čuden in togoten in ta razdražljivost ga je tudi spravila v prezgodnjo smrt.

* **Delodajalec je ustrelil bivšega delavca.** Pred dvema letoma je prišlo v neki gostilni v Hrastniku pozno ponoči do prepira med družbo šefa kemične tovarne g. inž. Emanuela Zelinke in v kemični tovarni zaposlenim delavcem Viktorjem Gačnikom. Zaradi tega prepira so Gačnika odpustili iz službe. To je bil zanj in za njegovo družino hud udarec. Ves čas, odkar je bil odpuščen, je živela družina od siromašne plače njegove pridne žene, kar pa ga je seveda mučilo, da se je začel politično udejstvovati in si je nakopal še več sovraštva. Nikjer ni dobil dela, zato je obupal, pil in v pijanosti nespametno govoril. V ponedeljek pa se je Gačnik odločil stopiti pred šefa kemične tovarne in ga baje prositi za delo. Vinjen je sedel pred vrata pisarne kemične tovarne in čakal, da bo govoril s šefom Mati in žena sta ga spravljali domov, a on je vztrajal pri svoji odločitvi. Nekoliko pred drugo uro je prišel po vrtu proti pisarni inž. Zelinka. Ko ga je Gačnik zapazil, je vstal in segel v desni zadnji hlačni žep. G. Zelinka, tako zatrjujejo, je menil, da bo napaden in je ustrelil Gačnika. Kroglja je zadela Gačnika v trebuh. Ranjenca so takoj odpeljali v celjsko bolnišnico.

* **V spanju je zadušila dete.** Viničarka Elizabeta Bobnaričeva iz Kajžarja v občini Sv. Miklavžu pri Ormožu je šla k počitku. Pri sebi je imela tudi 21 dni starega sinčka Jožefa, ki ga je vzela k prsim. Nesrečno naključje pa je hotelo, da je pri tem zaspala, ker je bila utrujena od dnevnega dela. Med spanjem se je obrnila in potlačila pod seboj ubogega otroka. Ko se je Bobnaričeva zjutraj prebudila, je začutila poleg sebe otroka negibnega. Ko si je skupno z možem natančneje ogledala novorojenčka, je spoznala, da je bil mrtev.

* **Nevarna prijateljica tuje lastnine.** V soboto je neka ženska pri izbiranju blaga v trgovini g. Krošlja v Gosposki ulici v Celju v ugodnem trenutku izmaknila nekaj predpasnikov in moških srajc in klobuk, zavila te predmete v papir, ki ga je imela pri sebi, in šla. Tatvino so kmalu opazili in obvestili policijo. Neznanko so hitro izsledili in aretirali. Pri njej so našli ukradeno blago in še en zavitek, v katerem so bile štiri svilene

Sredi te tišine je bil Henrik čudno vznemirjen. Časih je stisnil roko ljubljene dekleta. Tedaj si je zaželel, da bi bil z njo daleč, daleč stran. Če bi imel le enega samega prijatelja, le enega človeka, ki bi se z njim veselil! Tako pa je bil sam. In to je bil večer, ki se zdi večini ljudi najsrečnejši v življenju, ko se vsakomur približa nekaj dobrih ljudi, da mu pokažejo svoje prijateljstvo, da mu žele srečo.

Tu je bilo pa tako strahotno prazno. Komaj da se jima je časih stari Koritnik nekoliko nasmehljajal.

Zdaj bi morala priti prava zaroka. Toda kdo bo opravil ta obred? Kdo? Kdo bo zabal?

Sam mora! Toda to se mu je zdelo tako neizmerno težavno v tej okolici. Kako bodo padale odločilne besede v takšnem razpoloženju? Kako naj nagovori starega Berceta. Zdaj ga mora imenovati »očeta«. In tedaj se mu je zazdelo, kakor bi se pred njegovo dušo pokazalo blede bitie in mu z ukazujočim pogledom velevalo: »Ne imenuj po nemarnem mojega imena!«

Tako je odlagal in odlagal svoje besede. Ura je tekala, potem je odbila in spet je nastala moreča tišina. Ko ga je Lota plašno pogledala, je Henrik vstal:

»O-oče, saj ste rekli, da se lahko vzameva, in zdaj se bova z vašim dovoljenjem zaročila.«

Čakal je odgovora. Berce se je tuje zasmrtnel vanj.

»Da,« je rekel, »zaradi mene! Na zdravje!« In izpil je.

Henrika so zaščemele oči in Lota je začela tiho jokati. Nataknil ji je zlat prstan na

prstanec in ona njemu njegovega. Stari Koritnik j vestal, da jima čestita. In potem je bilo spet vse tiho.

Tedaj je zunaj nekdo potrkal na okno.

»In velikega psa, velikega... o... o... psa!«

Brat! Ves popoldan ga ni bilo domov in nikjer ga ni bilo mogoče najti. Zdaj je stal ob oknu in kazal jezik v hišo. Berce je zaklel in šel ven. Čez nekaj časa se je spet vrnil in dejal, da je fant izginil. Morda je šel spat? Najbolje je, če ga puste, kjer je.

Zunaj pa je ob vrtne zidu Bukovnikovega doma čepel Bercetov Gustav. Bil je na vasi v Oepkovi gostilni in brivec mu je dal pijače. Vsi so se norčevali iz njega, dokler ga naposled nekdo ni napodil domov.

Zdaj je na pol pijan čepel ob zidu. Časih je pogledal proti razsvetljenim oknom v gostilni, stiskal pesti, škripal z zobmi in kazal jezik.

Potem je začel iskati po žepih in privlekel škatlico vžigalic na dan. Zloben režaj mu je spadal staričkavi obraz in spet so se mu stisnile pesti.

Z žarečimi očmi je opazoval vžigalice. Potem je škatlico dvignil k ušesu, jo stresel in se naslajal ob ropotu vžigalic.

»Dosti jih je,« je zakrulil. »Dostil!«

Tiho je vstal in prežeče obrnil glavo. Potem se je brez glasu splazil ob vrtne zidu. Odprl je vrata na dvorišče Bukovnikovega doma. Glasno so zaškripala. Toda fanta to ni zmedlo. Samo malo se je ozrl in potem zbežal čez dvorišče do skedenja.

Vrata niso bila zaklenjena, toda zahreščala so, ko jih je odprl. Zdaj je bil na skednju.

Obstal je, globoko zajel sapo in oči so mu zagorele.

»O, to bo gorelo, to bo gorelo!« In vzdignil je roke.

Potem je podrgnil vžigalico. Zlomila se je in padla na prazen skedenj. Še drugo! Zagorela je in v njenem soju je šel bebec proti kotu, kjer je bilo nakopičeno žito.

»Ti! Kaj pa iščeš tu?«

»Jezes!«

Krik!

Vžigalica je ugasnila. Začel se je lov. Spreddaj bebec, zadaj eden izmed hlapcev, ki je slišal škripanje vrat in se splazil za fantom.

»Čakaj! Stoj! Čakaj!«

Bebec je tulil. Potem je čez nekaj padel, vstal, skočil dalje in v blaznem strahu ni odkril vrat. Temno je bilo kakor v rogu. Slišalo se globoko sopenje obeh. Nekajkrat je hlapec z rokami oplazil fanta, ta pa se je zmerom spretno izmaknil. Strašno je bilo to iskanje in lovenje.

Tam je bila lestva, ki je držala na peter. Zdaj je pograbil bebec lestvo, zlezal po njej tiho kakor mačka.

Hlapec je spodaj obstal in prisluhnil. Kje je Gustav?

»Kje si, lump? Čakaj, morda je na lestvil Čakaj, dobil te bom!«

Potem iznenada slaboten pok, slaboten krik in težko telo je padlo z višine na skedenj. Hlapec je od strahu zaječal. Nato je bilo vse mrtvaško tiho.

Na hlapčeve krike so prišli ljudje s svetilkami na skedenj, potem je pohitela dekla v Bercetovo hišo. Odprla je vrata in kriknila v izbo: (Dalje)

rute in dva kosa blaga za ženske obleke. Aretiranka je priznala, da je to blago ukradla v trgovini g. Šumra v Gosposki ulici. Dejala je, da je Terezija Jugova iz St. Jurija ob južni železnici. Pozneje so ugotovili, da je navedla napačno ime in da noče povedati svojega pravega imena. Izročili so jo sodišču.

* **Z dinamitno patrono sta lovila ribe.** Te dni sta se spravila nad ribe v Lačnem potoku 30letni kočar Kuzma Jožef in 36letni posestnik Tršinar Franc, oba iz Prekope pri Krškem, in sicer z dinamitno patrono, ki sta jo zagnala v vodo. Zaradi eksplozije je poginilo v potoku čez sto rib, izmed katerih sta možaka pobrala samo kakih 15 velikih, vse ostale pa sta pustila, da jih je odnesla voda. Potok ima v zakupu trgovec g. Gasch iz Kostanjevice, ki je prav letošnjo pomlad spustil v potok precej mladih rib, da bi pomnožil ribji rod. Oba nezakonita ribiča prideta pred sodišče.

* **Po osmih letih pojasnjen požig.** Na velikonočno soboto ponoči leta 1932 je v Repici pri Metliki začel goreti vinski hram posestnika Tomca Franca iz Primostka. Lesena stavba, ki je bila krita s slamo, je zgorela, preden je bilo sploh mogoče uspešno poseči v borbo z ognjem. Stavba je bila zavarovana pri Jadranski zavarovalnici v Ljubljani, ki je delno izplačala zavarovalnino. Že takrat se je o nastanku požara šušljalo marsikaj kar je dalo povod orožnikom, da so se zanimali za vzrok požara, vendar niso mogli ugotoviti nič jasnega. Po dolgih osmih letih pa kaže, da se bo zagonetka požara razvozljala. Do razkritja je pripomoglo medsebojno sovrstvo dveh sosedov. Zdaj je ugotovljeno, da je nekaj dni pred omenjenim požarom neki možak srečal Kučiniča Antona in mu dal steklenico z bencinom in vžigalno vrstico, da zažge Tomčev vinski hram za nagrado 300 din. Kučinič je bil pripravljen dejanje izvršiti in ga je tudi izvedel na zelo spreten način. Omenjenega večera je bil pri kvartopircih v neki bližnji delavnici, pa se je okrog pol 22. ure neopaženo odstranil in pohitel do nekaj sto korakov oddaljenega hrama, vtaknil v slamnato streho steklenico z bencinom, potisnil vanjo zažigalno vrstico in jo v bližini zažgal. Po dejanju se je takoj vrnil med kvartake, ki pa jih je kmalu nato z mesta dvignil plat zvona. S požigalcem vred so hiteli na pomoč, toda vsako reševanje je bilo nemogoče. Obljubljena nagrada je bila Kučiniču izplačana na Florijanovo nedeljo. Od sodišča

pa prejme kazen za požig, ko odsedi trimesečni strogi zapor, ki ga zdaj odsedeva v zapornih novomeškega sodišča. Vsekakor se je budnosti spretnih orožnikov zahvaliti, da se je zločin po tolikih letih pojasnil.

* **V navalu besnosti je hudo poškodoval sina in ženo.** Te dni je v Branskem 57letni posestnik Janez Oblak v navalu besnosti smrtno nevarno ranil ženo in sina, nato pa pobegnil s sekuro v noč. Vse iskanje je bilo spočetka zaman. Naposled se je pa orožnikom le posrečilo aretirati Oblaka. Orožniki so ga srečali na cesti, ko je šel, kakor je sam izjavil, k sodišču, da bi vložil tožbo zoper lastna sinova Franceta in Antona, ki sta mu z grabljami izbila nož, ko je hotel zaklati še hčer, ter sta mu prizadejala nekaj lažjih poškodb. Oblak delno priznava svoje dejanje, trdi pa, da ga je sin brez vzroka napadel in da se je samo branil. Pravi tudi, da se ne spominja več, kaj se je dogajalo, ker so se vsi dogodki odigrali prehitro in v veliki razburjenosti. Stanje obeh ranjencev je resno.

* **Bron so kradli.** V Binklju ima škofjeloška elektrarna centralo, pa tudi šupo, kamor odlagajo obrabljeni material. Poleg so tudi stanovanjske hiše. Ta šupa je imela nedavno noč obisk. Vlomilec je s krampom odtrgal ključavnico, nato pa je stopil v šupo in izvlekel iz nje velik zaboj, napolnjen z raznimi kovinskimi ostanki. Zaboj je odnesel na travnik, kjer se je polastil 60 kg bron. Pustil pa je železo in zaboj. Precej verjetno je, da je bilo pri tatvini udeleženo več ljudi.

* **Z ukradenim motorjem v zid.** Kranjski reševalci so prepeliali v ljubljansko bolnico 18letnega delavca Alberta Šmajdka iz Stražišča in 21letnega brezposelnega kleparja Jožeta Fendeta, ki sta se z ukradenim motorjem zaletela v zid in se hudo poškodovala.

* **Velika tatvina.** V odsotnosti graščaka Lipitta v Turnišču pri Ptujju je tat vlomil v njegove sobane in odnesel razno zlatnino in dragoceno orožje. Ob povratku je graščak tatvino opazil in jo prijavil orožnikom na Bregu, katerim se je posrečilo izslediti tatu v osebi nekakega 20letnega potepina.

* **Na brata je streljal.** 24letni kolarski pomočnik Alojz Čučnik, sin posestnika v Pristavi pri Sv. Križu, je nedavno ponoči streljal na vračajočega se brata Franca, ki je bil smrtno nevarno ranjen in prepeljan v bolnico v Brežicah. Zločinec se je naslednjega dne

sam javil orožnikom pri Sv. Križu. Zagovarja se, da je streljal na brata samo zato, ker je tudi on nosil sekuro s seboj, da bi ga ubil. Bratovski zločin je izzval v okolici splošno zgražanje.

* **V svetolenarško elektrarno so vlomili.** V nedavni noči so se vtihotapili v elektrarno pri Sv. Lenartu v Slovenskih goricah tatovi in odnesli jermenje in druge predmete.

* **Most so oplenili.** Razni zlikovci stikajo v zadnjem času v Mariboru in okolici po starem železju, po katerem je živahno povpraševanje. Kradejo celo križe, nakovala in traverze. Te dni so se lotili celo železnih ograj na mostovih. Tako so na občinskem mostu čez potok, ki veže Radvanje in Studence pobrali železno ograjo.

* **Dva podjetna sleparja.** 32letni Ferdinand Kocuvan, doma iz okolice Celja, se izdaja za zastopnika neke zagrebške tkaninske tvornice. Kocuvan se klati po Sloveniji in lovi na limanice najrajši krojače. Nedavno je osleparil več krojaških mojstrov in nekatere trgovce v Mariboru, nato pa je preko Savinjske doline prispel v Kamnik, kjer je osleparil krojača Franca Goloba za 1000 din. Preden je šel iz Kamnika, je zagrešil tam tudi tatvino, potem pa izginil v Ljubljano, kjer se je naselil v hotelu »Soči«, sobe pa ni plačal. Mimogrede je premotil sobarico in ji izvalil 100 din. V Ljubljani je prav na zvit način opeharil krojaškega mojstra Ivana Petroviča za 300 din, krojača Ludvika Rožkarja pa tudi za nekaj stotakov. Kocuvan je potem, ko so mu postala v Ljubljani tla prevroča, pobegnil na Dolenjsko, kjer se je ustavil v Novem mestu. Tudi tam je obiskaval krojaške mojstre, posrečilo pa se mu je opehariti samo mojstra Franca Adama. Srečo je poskušal tudi pri trgovcu Midorferju, ki pa je ptička spoznal in ga zapodil. Orožniki na Dolenjskem iščejo še drugega nevarnega sleparja in tatu, ki se najrajši zateka v župnišča, vlamlja pa tudi v trgovine in gostilne. Je to Ivan Rožman, star 38 let, po poklicu delavec, doma iz okolice Ljutomer.

* **Nočna aretacija na Vipoti.** Pred dnevi se je pojavil v Celjski koči možki in nadlegoval ljudi. Bil je zelo osoren in je ženskam grozil s samokresom. Te dni se je mudil v lovski koči na Vipoti in z neko družbo, ki ga je nalašč zadrževala, popival pozno v noč. Med tem časom so obvestili celjske orožnike. Orožniki g. Breznik in Lenart sta krenila na Vi-

Prosto po Scottu:

CRNI BRATJE

KRIMINALNI ROMAN

16

Morilu pa še ne smeja povedati vse. Moral bo torej eden izmed naju iti ponj.

»Kdo izmed naju?»

Merrivale je okleval. »To opravilo je pretežko, da bi vam ga prav rad prepustil... Sicer pa lahko vzamete Garrisha s seboj, da vas bo branil, če bo treba. Razen tega bo z vami šofer Barnes. No, najbolje pa je, da krebava, kdo izmed naju pojde.«

»Prav.«

»To je najpreprostejša rešitev.« Merrivale se je ljubeznivo smehljaj. Prinesel je igralne karte, na videz čisto nove, in jih dal ženski.

»Zmešajte jih in jih razporedite po mizi.«

Malo razburjena ga je ubogala.

»Zdaj«, je rekel, »potegniva vsak eno karto. Višja karta pojde. Potegnite prvi, gospodična Frančiška!«

Ženska je potegnila pikovo damo, Merrivale po daljšem oklevanju pa karovo desetico. Mož se je smehljaj.

»Vprašanje je torej rešeno. Tu je opis Moravečeve obleke hkratu s fotografijo — čeprav nam je pisal, da bo menda precej spremenjen. Razen tega je Allan Walker dejal, da mu je fotografija precej malo podobna.«

»Če bo prišel na dogovorjeni prostor, ga bom že našla.«

»Gotovo pride,« je zatrdil Merrivale. »Pazite, da ne bodite. Avto ustavite nekoliko proč in čim bolj med drugimi vozili. Ko se odpeljete, boste morali paziti, da vam ne bo

kdo sledil. Barnes naj prvih petnajst minut vodi avto vse križem, nato pa znova pogledajte, če ni kdo za vami. Če ne bo nikogar, naj šofer Barnes izstopi in začne voz na videz pazljivo preiskovati... Nikar se ne dajte zvoditi na led. Ves naš obstanek je odvisen od tega. Če bo Moravec imel kakšno orožje, mu ga mora Garrish takoj odvzeti. Pa mojih posebnih navodil ne pozabite. Pazite zlasti na to, da bodo vsi zastori spuščeni in pritrjeni in da bosta obe luči pri vozi goreli. Torej skrajno spretni bodite in pazite, da ne boste pri vožnji dali nikakega povoda za posredovanje policije...«

Pet minut pred 21. uro istega večera je krenila velika limuzina na Stopetindvajseto cesto in se ustavila na prostoru za pristajanje avtomobilov sredi med drugimi vozili. Šofer je odprl vrata.

Elegantno oblečena dama je izstopila in izpregovorila nekaj besed z voznikom. Nato je rekel nekaj v notranjost voza. V vozu se je zdaj premaknil velik možak, oblečen kakor služabnik, ter začel spuščati črne zastore in jih pritrjevati. Ko je končal delo, je stopila dama še enkrat za trenutek v voz.

Zaprta je vrata, pustila vzgoreti luč in skrbno pregledala, če so zastori dovolj trdno pritrjeni. Zadovoljna je ugotovila, da iz notranjosti voza ni mogoče videti na cesto. Pokimala je šoferju in nato izginila v veletoku ljudi.

Vhod v postajo podzemne železnice je bil kakih dvajset metrov oddaljen. Ženska je bila razočarana, ko je prispela bliže. V podzemlje in iz njega so prihajali možki, toda prav noben možak ni malomarno stal tam okoli.

Zdajci pa je prišel neki mož naravnost proti vhodu v podzemlje in nekaj korakov od vhoda obstal pod ulično svetilko.

Ženska je takoj vedela, da je ta iskani Moravec.

Zrinila se je skozi človeški veletok k njemu. Tam je mirno obstala.

Pet minut je minilo, ne da bi se bila na videz drug za drugega zanimala. Vsaj ženska je domnevala, da je mož še ni bil opazil. Moravec po njenem mnenju pač ni mogel domnevati, da ima Družba črnih bratov tudi žensko za članico.

Z zanimanjem je motrila ženska obraz moža. Prav tako si ga je predstavljala: samozvestnega, odločnega in resnega.

Naposled je menila, da je prišel čas za nastop. Počasi je prišla bliže, in ko jo je možki pogledal, se mu je nasmehnila:

»Nocoj je nekoliko hladnejše.«

Možak se je priklonil in odkril.

»Da, hlad je prav občutljiv.«

Ženska je oklevala. »Oprostite, ali ste morda videli nekega gospoda, ki je tukajle čakal. Ali ni morda že odšel?«

Okoli moževih ustnic je zaigral vesel nasmešek.

»Mislim, da je šel neki Andrew Brown iskati taksi.«

»Oh«, je vrkljnila olajšano. »Potem veste, kje je?«

»Jaz sem Brown.«

poto, kamor sta prišla po polnoči. Neznaneec je bil zelo presenečen, ko sta v tako pozni uri v hribih stopila v kočo orožnika in mu napovedala aretacijo. Pri zaslišanju sta ugotovila, da je to 29letni postopač Franc Vah iz Buč. Nepridiprava sta orožnika odvedla v Celje in izročila okrožnemu sodišču.

* Rekruti, rezervisti in njih starši, pozor! Z nestrokovnjaško izvršeno prošnjo sta izgubljena čas in denar. Zato ne nasedajte

vsakomur s tako važno zadevo. Obrnite se le na koncesionirano in strokovno preizkušeno pisarno kapetana Franca Pera (Ljubljana, Maistrova ulica 14), ki vam pove, ali je prošnja sploh izvedljiva ali ne. Če je izvedljiva, vam za malenkostni znesek vložijo prošnjo in uredi zadevo. Ne zamujajte časa in hitite z zadevo! Za odgovor priložite znamko za 6 din.

Globoko v morju živijo živali, ki si same svetijo

Človek je preučil najnedostopnejše kote zemlje, tvegaje svoje življenje, da bi premagal najvišje vrhove Himalaje in Kor-diljer, z letalom se je dvignil v stratosfero, toda kaže, da so raziskovalci pozabili na čudeže, ki jih krijejo v sebi globine morja, pripoveduje ameriški učenjak William Beebe. »Znanost je predolgo oklevala s prodiranjem v oblast večne noči. S prijateljem sva sklenila vdreti v morske globine. Nikoli ne bom pozabil, kaj vse sem videl v morju in kakšne čarobne vtise so napravile name morske globine s svojim čudovitim življenjem.«

Učenjak Beebe ni pretiraval. On je res edini človek na svetu, ki je prišel globoko v morje, kjer je tudi pridno fotografiral. Leta 1934. se je spustil s svojim sotrudnikom Bartonom 900 m pod morsko gladino. Če pomislimo, da se lahko spusti navaden potapljač z najmodernejšimi pripomočki samo 30 m globoko v morje, ker bi ga sicer voda stlačila, če bi se hotel potopiti še globlje, lahko presodimo, kaj pomeni globina 900 m. Beebe je ostal s svojim spremljevalcem v tej globini več minut. Napravil je film, ob katerem je strmel ves svet.

Zdaj pa se hoče Beebe spustiti 2.000 m globoko v morje. Če bi se spustil s svojim prijateljem tako globoko brez posebnih zaščitnih naprav, bi nosil vsak izmed njih na svojih ramenih in glavi vodni stolp, težak približno 4000 ton. Učenjaka se nameravata spustiti v morske globine v posebni napravi. Ta naprava bo morala prenesti pritisk okrog 20.000 ton. Beebe in Barton sta si dala zato zgraditi napravo iz 8 cm debelega aluminija.

Njeno ogrodje bo utrjeno še s kremencem, najtrdnjšo in najodpornjšo snovjo, kar jih poznamo. Na treh kakor roka debelih jeklenih kablilih bo naprava spuščena v globine. V enem kablu bo telefonska žica, po kateri bo Beebe neprestano v zvezi z ladjo. Razen negibno potrebnih s kisikom napolnjenih bomb, ki jih vzameta s seboj, da bosta v morskih globinah dihala, bosta v napravi še dva mogočna žarometi. V morskih globinah namreč vlada večna tema. Brez umetne razsvetljave bi filmski in fotografski aparati ne mogli opraviti svoje delo.

Če pravimo večna tema, je s tem prav za prav rečeno nekoliko preveč. Solnčni žarki gotovo ne pridejo tako globoko v morje, vendar si pa zna narava tudi tu pomagati sama. Mnoge morske živali, živeče zelo globoko v morju, imajo svetle izrastke ali tipalke, ki širijo precej daleč naokrog čarobno modrikasto luč. Druge živali proizvajajo celo v svoji koži nekakšno električno silo, ki se tudi spreminja v svetlobo. Te morske živali se lepo leskečejo. Med njimi so take, ki so naravnost podobne električnim žarnicam. Beebe in Barton sta na lastne oči videla mnogo teh čudnih živali. Videla sta tudi majhne mehkužce, ki širijo okrog sebe močno svetlobo vseh barv.

Mnoge na morskem dnu živeče živali nimajo oči, ker jih tako ne potrebujejo. Pač pa imajo izredno dobro razvit tip. V svetlobnem stožcu Beebejevega žarometi so se premikale, kakor da sploh ni bilo nobene svetlobe, toda drgetanje njihovih teles je pokazalo, da so čutili neznatno toploto, povzročeno od žarometov. Naše domneve o živalih v

morskih globinah še daleč ne obsegajo tega, kar v resnici morje krije v sebi. Neštete, resam podobne živalce so se trdno vgnezdile v pesku in skalah, kjer iztegujejo svoje tipalke, da love črve in druge manjše živalce. Neke druge podmorske živali se leskečejo v pestrih barvah in dobivajo najčudovitejše oblike, da privabljajo k sebi različne morske živali, da jih žro ali bolje rečeno s svojimi sesalkami sesajo. Največje živali, ki jih je videl Beebe v morskih globinah, so velikan-ski, ostudni polipi, vendar niso večji od telet. V splošnem globoko v morju posebno velikih živali ni. Vprašanje je seveda, kaj bi našel Beebe, če se mu posreči spustiti se 2 tisoč metrov pod morsko gladino.

× Velikanske pege na soncu. Severni (polarni) sij in magnetične viharje, ki smo jih doživeli v preteklih dneh, spravljajo znanstveniki v zvezo z velikanskimi pegami, ki so se pred kratkim pojavile na soncu. Znanstveniki so med drugim opazili velikansko dvojno pego, ki ima po približni cenitvi premer 100.000 km. Naslednje dni se je ta pega premaknila in sprožila razne električne pojave, ki so imeli svoj odmev tudi na naši zemlji. Pravijo, da se bodo pege, ki so nekaki izbljuvi sončnih ognjenikov, še ponavljale, kar ima lahko za posledico potrese na naši zemlji.

× Plače na Japonskem so zelo nizke. Tako ima ministrski predsednik samo 3000 dolarjev letne plače. Delavke po tvornicah zaslužijo po 1.50 dolarja na teden za 70-urno delo. Zato pa so tudi cene potrebščinam nizke. Družina štirih oseb se lahko preživlja z 20 centi na dan. Tudi lepa obleka se dobi na Japonskem že za pet dolarjev.

× Ljudje so čedalje večji. Povprečen človek je zdaj večji, kakor je bil pred 100 leti. Učenjaki pravijo, da bodo ljudje še večji, toda neomejeno se njihova rast ne bo nadaljevala, kajti pod vplivom naravnih sil bodo začeli postajati spet manjši.

× V Ameriki zdravijo blaznost s spanjem, ki ga podaljšujejo z uspavalnimi sredstvi. Zdravniki so namreč ugotovili, da spanje ne vzame človeku samo utrujenosti, temveč pomaga tudi proti blaznosti.

× Jagoda, ki vse osladi. Čudežni sad imenujejo rastlinoslovci doslej neznano, majhno rdečo jagodo, ki uspeva v vroči Afriki. Ta sad ima sposobnost, da vse osladi, kar je kislega. Celo najbolj kislja limona se spremeni v sladko, če pomešamo njen sok s sokom tiste rde-

»Dobro. Prepričana sem, da bova dobila taksi, če mi hočete slediti.«

Brez besede je možki sledil ženski. Ženska ga je povedla naravnost k limuzini, kjer je Barnes že stal pred avtomobilskimi vrati. Šofer je napravil luč.

»Prosim, vstopite prvi,« je prosila dama. Mož je vstopil, ženska mu je sledila in šofer je nato zaprl vrata. V vozu je sedel prišlec med žensko in orjaškim služabnikom.

»Mislim,« je rekla ženska, »da ste si pri-vzeli priimek Brown le začasno...«

Mož se je priklonil. »Res je tako, vendar pa se mi zdi umestno, da se moje pravo ime v položaju, v kakršnem sem zdaj, ne uporablja.«

»Ne, seveda ne,« je soglašala ženska. »Prav to sem vam hotela reči. Mi smo sklenili, da vas ne bomo nagovarjali z Moravcem. Bolje je, da služinčad v hiši ne sliši tega imena. Garrish, ki sedi poleg vas, je izjema. On lahko ve za vaše pravo ime.«

Avto se je odpeljal. Kakšno smer je vzel, ni bilo mogoče ugotoviti.

»Umestno pa bi bilo,« je nadaljevala, »da si prisvojite kakšno drugo ime. Morda tisto, pod katerim ste bivali v hotelu Brewsterju. George Caldwell ste se imenovali, kaj ne?«

Iz torbice je vzela dragoceno dozo s cigaretami.

»Ali kadite, gospod Caldwell?«

»Včasih,« je odgovoril. »V temle trenutku pa bi mi cigaretni dim ne prijal.«

»Še eno vprašanje,« je rekla pomenljivo se smehljaje. »Ali imate kakšno orožje s seboj?«

»Včasih tudi.«

»Ali ga imate zdaj s seboj?«

Moravec je prikimal.

»Tedad vas pa moram prositi,« je rekla, »da mi orožje izročite.«

»Prav rad.« Privlekel je revolver iz žepa. »Tu imate še naboje. Bodite pa previdni, revolver je nabit.«

»Garrish ga bo prevzel, če dovolite. Toda...« Ženska se je sklonila k revolverju in si ga natančneje ogledala. »Tako orožje nosi vendar newyorška policija.«

»Prepričan sem,« je pojasnil, »da je gospod, od katerega sem... torej od katerega sem dobil to pištolo, član te koristne institucije.«

Pogledala ga je s svetlimi očmi. »Brala sem, kako pogumno ste se borili s policijo. Reči pa moram, da sem vas po vsem tem, kar ste bili storili, imela za še večjega, kakor ste v resnici. Časopisi so pisali o vas strašne reči. Baje ste kriminalne policiste presneto zdelali. Kaj niste v borbi dobili nikake rane?«

Mož je potegnil z desnice rokavico in pokazal roko, prelepljeno z obliži.

»Ah,« je zamrmrala. »Vendar pa se mi zdi kakor čudež, da niste resneje poškodovani. Saj vas ne bo motilo, če vas Garrish natančneje preišče. Oddati morate namreč prav vsako orožje.«

»Prosim, prosim.«

Garrish ga je vsega pretipal in nato zadovoljno zarenčal:

»Drugega orožja nima, gospodična.«

»A zdaj vam moram zastaviti še eno zelo neobzirno vprašanje,« je rekla čez nekaj časa nekoliko oklevaje. »Ali nosite lasuljo?«

»Da, mislim, da je prav odlična.«

»To je res. Sama od sebe bi je gotovo nikdar ne opazila. Neverjetno odlično je narajena. Lase ste si bili dali nedvomno zelo

na kratko ostriči.«

Prikimal je. »Zelo na kratko.«

Ženska je nekaj trenutkov molčala in si pozorno ogledovala moža.

»Prav gotovo vas je moral kdo v hotelu izdati, kaj ne?«

Mož se je zdrznil, vendar se je premagal. Ženska je nehala govoriti o tej neprijetni reči.

»Sicer pa, gospod Moravec — gospod Caldwell, koliko let prav za prav štejete?«

Moravec jo je začudeno pogledal.

»Trideset,« je odgovoril nebržno.

»Tako,« Ženska je zmajala z glavo. Nekako sočutje se ji je pojavilo na obrazu. »Ječa v Charlestownu vas je za mnogo let postarala.«

Moravec ni odgovoril. Avto je krenil okoli oglja, nato vozil dalje časa naravnost in napravil spet lok. Zdajci je mlada ženska pri-jela govorilno cev.

»Vozite zdaj počasi, Barnes,« je rekla. Oprostite za trenutek, gospod Caldwell. Obrnila se je na svojem sedežu, malo privzdignila zastor in pogledala ven. Nato je spet spustila zastor do konca in znova pri-jela govorilno cev.

»Ustavite avto.« Njen glas je bil jasan in zvoneč.

Vozilo se je počasi ustavilo.

»Izstopi, Barnes in preglej voz.«

Minuta je minila, nato se je zaslišal šoferjev glas skozi govorilno cev.

»No, potem je dobro,« je odvrnila ženska.

»Poglej še enkrat nazaj. Ali je kak avto za nami? Dobro torej. Vozi dalje. Po petih minutah boš vozil nekoliko počasneje, da se bomo še enkrat prepričali, če nas kdo ne zasleduje.«

če jagode. Odkritju te rastline pripisujejo precejšen gospodarski pomen. Poskušali jo bodo gojiti tudi drugod. Vsekakor bi bila taka vrsta naravnega saharina velikega pomena za človeštvo.

× **Mladost in starost naroda** se presojata po odnosu mladih ljudi starih šest do 19 let, nasproti skupnemu številu prebivalstva. Jugoslavija ima 439 mladih na 1000 prebivalcev, Italija 395, Zedinjene države 388, Anglija 324, Rusija 488, Nemčija 308 in Francija 304.

× **Zložljive vojaške lesene barake.** Na Švedskem izdelujejo novo vrsto vojaških lesenih barak iz posameznih zložljivih delov. Ta baraka, ki jo more šest do osem ljudi postaviti v treh urah, nima niti enega žebelja, temveč se da zložiti s pomočjo zagazd. Prav tako hitro, kakor jo je mogoče postaviti, se da tudi razstaviti, a njen prevoz je tudi zelo lahek. Te dni so v Stockholmu pokazali takšno barako, ki je bila določena za 24 mož. Opremljena je bila s posteljami, omarami za posodo, mizami, stoli, stojalom za puške, napravo za sušenje obleke, umivalno napravo. Tehtala je z opremo vred 6800 kg.

× **V Nemčiji živi samo še 330.000 Judov.** Nemško časopisje z zadovoljstvom ugotavlja, da se je število Judov v Nemčiji od leta 1933 silno zmanjšalo. Po zadnjem ljudskem štetju je bilo v vsej Nemčiji razen v Memelu, Gdansk in Poljski le 330.000 polnokrvnih Judov, poleg njih pa še 114.000 judovskih mešancev. Še leta 1933 pa so našli v vsej Nemčiji 722.000 Judov. Od vsega števila Judov živi osem desetino po velikih mestih, od tega polovica v Berlinu, na Dunaju in v Hamburgu. Na Dunaju samem je pred kratkim nemški gospodarstvenik Rafelsberger v nekem predavanju omenil, da je od 250.000 Judov, ki so se bili svojčas udejstvovali v gospodarskem življenju Dunaja, ostalo tam le še 60.000. Pa tudi ti so že povsem izrinjeni iz gospodarskega življenja in bodo v do glednem času morali zapustiti mesto.

× **Postelja iz kristala.** Najdražja postelja, kar so jih kdaj napravili, je bila tista, ki jo je pred sto leti ruski car podaril perzijskemu šahu. Bila je vsa iz kristala in okrašena s srebrnimi okraski. Stopnice iz modrega stekla so držale do te razkošne postelje, ki je spadal k njej tudi vodomet z dišečo vodo. V razsvetljenem prostoru se je postelja bliskala, kakor bi bila iz samih diamantov.

Limuzina se je spet pognala. Čez nekaj časa je zmanjšala hitrost in ženska je zrla nekaj trenutkov nazaj. Ko se je spet obrnila in udobno sedla, je Caldwell prekinil molk.

»Prav udoben voz je to.«

»Da, ima pa tudi razne naprave, ki jih drugi vozovi nimajo.«

»Med temi napravami so tudi zastori, kaj ne?«

»In pa tablica s številko,« je pripomnila. Caldwell se je smehljal.

Z izjemo kratkih pripomb so se peljali dalje časa molče. Voznik je gnil vozilo. Caldwell je zdaj pa zdaj začutil krivuljo, ki jo je napravil avto, enkrat je tudi opazil, da so se peljali po zelo prometni cesti, vendar ni mogel niti približno presoditi smer poti. Domneval je, da je avto nalašč delal ovinke. Zdaj pa zdaj je skrivaj pogledal proti zastoru, toda ti so čisto zagrinjali pogled. Ni najmanjša svetloba ni prihajala skozi nje.

Caldwellove misli so se zmerom znova sucale okoli točke, kaj bi se zgodilo z njim, če bi črni bratje izvedeli za njegove prave namene ali pa začeli sumiti, da jim namerava nekaj zagosti. Vsa varnost, svoboda teh mož je bila odvisna le od tega, da njih imena niso bila znana. Caldwell se je zavedal, da je šel v smrtno nevarnost.

In Allan Walker?

Ali bo ob njegovem prihodu v centralo navzočen? To je veliko vprašanje, odločilno vprašanje. Ves uspeh pustolovščine, morda celo njegovo življenje bo odvisno od tega.

Vedel je, da bo Walker izrekel zadnjo besedo. Seveda je v Družbi črnih bratov še neki drugi mož, kateriga je bil prej v San Franciscu zdaj pa zdaj obiskal. Najbrž je ta

Za smeh in kratek čas

SAMOZAVEST

Šofer bančnega ravnatelja je oženjen in ima pet let starega sinčka. Nekega dne vpraša ravnatelj šoferjevega sinčka: »Kje je očka?«

»Ne vem«, odgovori deček nebrižno.

»Kaj ne veš, kdo sem jaz?« se začudi ravnatelj.

»Vem. Vi ste tisti mož, ki ga vzame moj očka včas k sebi v avto.« se odreže deček.

IZENAČENE SILE

A: »Od kdaj imaš dve papigi?«

B: »Odkar sem se oženil. Ena je moja, ena pa moje žene.«

A: »In govorita obe?«

B: »Pa še kako. Njena zmerom kriči: 'Janez, kje si bil spet tako dolgo?' Moja ji pa odgovarja: 'Že spet si prismočila obed.'«

STARI SLOVANI

Profesor: »Povejte mi kaj o starih Slovanih.«

Dijak: »Stari Slovani niso plesali in tudi ženili se niso.«

Profesor: »Zakaj pa ne?«

Dijak: »No, zato ker so bili stari.«

NEVIHTA

Tomažin: »No, gospod Blažon, sinoči ste prišli bolj pozno domov. Ali ste še ušli nevihti?«

Blažon: »Kako mislite? Pri meni se nevihta začne zmerom šele, ko sem že doma...«

NAROBE

Bankir: »Moja nova tajnica me je zapustila.«

Trgovca: »Si bil že pretrd z njo.«

Bankir: »O ne, prenežen...«

NEMOGOČE

Katehet: »Ali molite pred jedjo in po jedi?«

Dijak: »Redkokdaj!«

Katehet: »Zakaj to?«

Dijak: »Ker redkokdaj jem!«

Ženski vestnik

Za kuhinjo

Juha z lečo. Za to juho, ki je prav redilna, potrebuješ pol kile leče, tri do štiri žlice kislega zelja, tri do štiri velike krompirje,

mož eden izmed glavnih kolovodij družbe. Toda ni verjetno, da bi ga ta mož toliko poznal, da bi začel sumiti.

Hitrost avtomobila je naraščala. Caldwell je potegnil uro iz žepa. Že petinpetdeset minut so se vozili.

Ko je zamišljen držal uro v rokah, je ženska zdajci položila roko na njegovo ramo. V Caldwellovo veliko presenečenje je hotela vedeti podrobnosti o tem, kako se je bil izmuznil iz rok policije. Spočetka se je izgovarjal na razne načine, ko pa je ženska le silila vanj in pri tem izražala svoje občudovanje nad njegovim junaštvom, ji je na kratko obrazložil svojo pustolovščino v hotelu Brewsterju.

Poslušala ga je z napetim zanimanjem, njeve velike oči so pri tem kazale resnično občudovanje.

Ko je umolknil, ga je še bežno pogledala, nato pa je prijala govorilno cev.

»Kje smo zdaj, Barnes?«

Odgovora Caldwell ni razumel.

»Prav,« je odgovorila ženska. »Ne pozabi navodil in hitro vozi.«

Caldwell je takoj razumel. Ko bo vozilo na cilju, se bo najbrž tako hitro ustavilo, da bo vse potnike vrglo s sedežev. Takoj nato bodo avto obstopili pomočniki črnih bratov. Mislijo pač na možnost, da bi jim on, preden bi ga spravili na varno, lahko ušel z voza in spoznal kraj, kar bi potem javil policiji.

Njegova domneva je bila pravilna. Po nenadnem zavoju avta so zahreščale zavore in nenaden obstanek je vrgel vse tri potnike z blazin. V tistem trenutku se je odprlo oboje vrata in neznani možje so obstopili vozilo. Caldwell je takoj videl, da sta pri vsakih

zelenjavo, ki se običajno rabi za juho, začimbe, žlico moke, čebulo in mast. Lečo, ki si jo že prejšnji dan namočila v mlačni vodi, deni z zelenjavo v hladno vodo in jo kuhaj dobro uro, da se na pol zmehča. Potem dodeni olupljeni krompir, ki si ga razrežala na kocke, kislo zelje in začimbe ter kuhaj dalje. Dobro razrezano čebulo duši z moko v vroči masti, prilij juho od leče in oboje zlij na lečo.

Krompirjeva juha. Za krožnik razsekljane zelenjave (petersilja, zelene, ohrovt, korenja in druge zelenjave, ki jo imaš pri roki) praži na masti s čebulo in moko. Nato zalij z vodo, dodaj kakšnih šest krompirjev in kuhaj pol ure. Nato pretlači vse skupaj skozi stiskalnico in še malo prekuhaj. Ko je juha kuhana, vlij vanjo nekaj žlic kisle smetane in daj na mizo.

Riževa gibanica. V mleku skuhaj dvanajst pesti riža. Ko se je riž ohladil, dodaj tri rumenjake, osem dek sirovega masla, malenkost cimeta in malo sladkorja. Nato napravi vlečeno testo z 40 dek moke, dveh beljakov, tople vode in soli. Testo pusti vsaj pol ure ležati na toplem. Potem ga zvaljaj in namaži s toplim maslom ter tanko razvleci. Ko si ga nadevala z rižem, ga zvij in peci v pekači, ki si jo namazala z mastjo.

Praktični nasveti

Glavnike in krtače za lase očistiš, če jih previdno položiš v salmiakovo milnico, in sicer položiš vanjo samo glavnike zobe in krtačne ščetine, nato pa takoj spet vzameš iz tekočine. Zatem jih oplakneš v čisti vodi. Posuši jih ob topli peči ali pa na solncu. Krtačo sušiš položeno s ščetinami navzdol.

Naši na tujem

V francoskem rudniku se je ponesrečil

Tucquegnieux, aprila

Ko se je te dni v naši kapeli brala sv. maša za rajnim Kastelicem, je naš rojak rudar Anton Rebselj ležal na smrtni postelji. Ponesrečil se je v jami; ko je hotel pregledati svoj rov, je zakasneli strel pred njim eksplodiral in ga smrtno nevarno poškodoval.

vrateh obstala po dva moža. Ko je z Garrišem ob strani vstal, so mu vrgli čez glavo mehko, temno cunjo. Začutil je, da so mu cunjo zadaj zavozlahi. Nato so ga povedli iz voza. Nekaj korakov je napravil po ravnem, nato pa je moral stopati po kamnitih stopnicah. Bilo je natančno osem stopnic. Zatem je začutil pod nogami lesena tla verande. Skoro trenutek nato mu je puhnil v obraz val toplote in skozi cunjo je videl lahko svetlobo.

Zdaj so mu vzeli cunjo z glave. Bil je v močno razsvetljeni dvorani in je zagledal poleg štirih mož, ki so ga bili privedli sem, še dva druga služabnika. Vsi so pozorno obstali, ko so se odprla neka vrata pred njim.

Prišel je starejši gospod, ki je bil na videz odličen mož z lepimi manirami. Takoj je s prostodušnim nasmeškom in iztegnjeno roko stopil h Caldwellu.

»Dobro došli, prijatelj!« je rekel kar prisrčno. »Dobro došli med nami!« Oba moža sta se drug drugemu zasmejala. Caldwell se je smejal mirneje in manj krčevito. Njegov pogled je preletel vrsto služabnikov, ki so stali zadaj za njim.

»Oprostite,« je rekel nato resno. »S kom imam čast govoriti?«

»Žal mi je, da vam ne morem povedati,« je rekel odlični gospod, ki se je neprestano smehljal. »Te točke pač ne bova obravnavala. Saj gotovo razumete, zakaj ne. Če pa že hočete, me lahko nagovarjate s Friderikom, kakor me kličejo vsi prijatelji. Ne bom prav nič užaljen.«

Caldwell se je s tem zadovoljil.

(Dalje)

RADIO

LJUBLJANA

od 21. do 28. aprila

Nedelja, 21. aprila: 8.00: Jutrnji pozdrav. 8.15: Cimermanov kvartet. 9.00: Napovedi, poročila. 9.15: Prenos bogoslužja iz frančiškanske cerkve. 9.45: Verski govor (dr. Ignacij Lenček). 10.00: Respighi: Rimske pinijske plošče. 10.15: Operni trio. 11.00: Nedeljski koncert (Ante Marušič, operni bariton, radijski orkester in prof. Šivic). 12.30: Poročila, objave. 13.00: Napovedi. 13.02: Veseli godci. 14.00: Mladim srcem (plošče). 17.00: Kmetijska ura: Pogoji za dobičkonosno perutninarstvo (inž. Greif). 17.30: Tamburaški orkester (Karmel Alojzij). 18.15: Otroško veselje (plošče). 19.00: Napoved, poročila. 19.20: Nacionalna ura: Revena, srbski narodni običaj v Vojvodini (Jelica Begoniceva iz Beograda). 19.40: Objave. 20.00: Večerni koncert (Marta Repovš-Radmanovičeva, prof. Pavel Šivic in radijski orkester). 21.30: Obisk pri Bachu (plošče). 22.00: Napovedi, poročila. 22.15: Citraški dueti (Mezgotits, Peklarjeva).

Ponedeljek, 22. aprila: 7.00: Jutrnji pozdrav. 7.05: Napovedi, poročila. 7.15: Vesele plošče. 12.00: Za židano voljo (plošče). 12.30: Poročila, objave. 13.00: Napovedi. 13.02: Radijski orkester. 14.00: Poročila. 18.00: Zdravstveno predavanje: Telesna in duševna občutljivost človeka (dr. Božena Lavrič-Zajčeva). 18.20: Smetana: Valenštajnov tabor (plošče). 18.40: Naša najvažnejša predzgodovinska najdišča (dr. Rajko Ložar). 19.00: Napovedi, poročila. 19.20: Nacionalna ura: Gorjanci, mejnik med Slovenci in Hrvati (Viktor Pirnat iz Ljubljane). 19.40: Objave. 19.45: Več manire — pa brez zamere (Fr. Govekar). 20.00: Koncert Mariborskega tria (Poljanec Taras violina, Bajde Oton — čelo, Klasinc Roman klavir). 21.30: Odlomki iz

opere Boris Godunov (plošče). 22.00: Napovedi, poročila. 22.15: Radijski orkester.

Torek, 23. aprila: 7.00: Jutrnji pozdrav. 7.05: Napovedi, poročila. 7.15: Vesele plošče. 11.00: Solska ura: Jurjevanje in drugi običaji na Koroškem (Julija Čučkova). 12.00: Mojstri harmonike (plošče). 12.30: Poročila, objave. 13.00: Napovedi. 13.02: Radijski orkester. 14.00: Poročila. 18.00: Pesmi o pomladi (pel bo dekliški zbor »Vigred«, igral radijski orkester; dirigent Šijanec). 18.40: Dušeslovne prvine gospodarstva (dr. Fran Veber). 19.00: Napovedi, poročila. 19.20: Nacionalna ura. Samostan in kult sv. Save v Palestini (prof. Branko Popović iz Beograda). 19.40: Objave. 19.50: Deset minut zabave. 20.00: Valček za valčkom (plošče). 20.15: Tri enodejanke: Seja — Žalujoči potnik — Pes. Priredil Emil Kralj. Igrali bodo člani gledališča v Ljubljani. 22.00: Napovedi, poročila. 22.15: Radijski orkester.

Sreda, 24. aprila: 7.00: Jutrnji pozdrav. 7.05: Napovedi, poročila. 7.15: Vesele plošče. 12.00: Hej Slovani (plošče). 12.30: Poročila, objave. 13.00: Napovedi. 13.02: Šrnel »Štirje fantje«. 14.00: Poročila. 18.00: Mladinska ura: a) Zakaj sem postal gradbenik (univ. prof. inž. Jaroslav Foerster). b) Kaj pravita znanost in tehnika (prof. Miroslav Adlešič). 18.40: Slike iz slovenske zgodovine. 19.00: Napovedi, poročila. 19.20: Nacionalna ura: Starčevičeva narodna koncepcija (dr. Nikola Lalić iz Zagreba). 19.40: Objave. 19.50: Pomlad v naravi (dr. Maks Vraber). 20.00: Mladinski zbor »Zvonček« (pri klavirju prof. Pavel Šivic). 20.45: Iz čeških operet (plošče). 21.15: Violinski koncert (prof. Jan Šlais; pri klavirju Ruža Šlaisova). 22.00: Napovedi, poročila. 22.15: Za ples (plošče).

Četrtek, 25. aprila: 7.00: Jutrnji pozdrav. 7.05: Napovedi, poročila. 7.15: Vesele plošče. 12.00: Operni svevi (plošče). 12.30: Poročila, objave. 13.00: Napovedi. 13.02: Duet harmonik (Vilibald Jenko, Miloš Mihelčič). 14.00: Poročila. — 18.00: Pester spored radijskega orkestra. 18.40: Slovensčina za Slovence (dr. Rudolf Kolarič). 19.00: Napovedi, poročila.

19.20: Nacionalna ura: Predavanje Sokola kraljevine Jugoslavije. 19.40: Objave. 19.50: Deset minut zabave. 20.00: Zbor železničarskega pevskega društva »Sloge« z Jesenja. 20.45: Reproduciran koncert simfonične glasbe. 22.00: Napovedi, poročila. 22.15: Veseli zvoki iz Jugoslavije (radijski orkester).

Petek, 26. aprila: 7.00: Jutrnji pozdrav. 7.05: Napovedi, poročila. 7.15: Vesele plošče. 11.00: Solska ura: Čebelici Mija in Pija; pogovor dveh čebelic (Stanka Furlanova in Dragica Radeščkova). 12.30: Poročila, objave. 13.00: Napovedi. 13.02: Radijski orkester. 14.00: Poročila. 14.10: Poročila in navodila za izletnike. 18.00: Ženska ura: Vzgojna posvetovalnica (Vida Peršuhova). 18.20: Citraške točke (plošče). 18.40: Francoščina (dr. Stanko Leben). 19.00: Napovedi, poročila. 19.20: Nacionalna ura: Samostan Hilenđar (prof. Toma Burkov iz Beograda). 19.40: Objave. 19.50: Turizem — naša življenjska potreba (Gojko Pipenbacher). 20.00: Rezervirano za prenos. 22.00: Napovedi, poročila. 22.15: Radijski orkester.

Sobota, 27. aprila: 7.00: Jutrnji pozdrav. 7.05: Napovedi, poročila. 7.15: Vesele plošče. 12.00: Zbirka zabavnih plošč. 12.30: Poročila, objave. 13.00: Napovedi. 13.02: Zbirka zabavnih plošč. 14.00: Poročila. 17.00: Otroška ura: a) Slovenske narodne pravljice bo brala Bolta-Ukmarjeva. b) Lažon in njegovi družici (članice gledališča v Ljubljani). 17.50: Pregled sporeda. 18.00: Radijski orkester. 18.40: Pogovori s poslušalci. 19.00: Napovedi, poročila. 19.20: Nacionalna ura: Novi Vinodol in njegova vloga na Jadranu (inž. Potočnjak iz Zagreba). 19.40: Objave. 20.00: Zunanje-politični pregled (dr. Alojzij Kuhar). 20.30: »Smo skuhalo dovtipov zmes, natresli godbe, pesmi vmes«. Nekaj za konec mesca. Nastopijo: radijski orkester pod vodstvom Šijanec, Bogdana Stritarjeva (alt), Mirko Premelč (bariton), prof. Pavel Šivic (klavir), Stanko Prek (kitara), Jožek in Ježek (popevke) in člani radijske igralske družine. 22.00: Napovedi, poročila. 22.15: Za vesel konec tedna (plošče).

Kljub temu se je njegova krepka narava še več dni upirala, dokler ni omagal v groznih bolečinah.

Doma je bil iz Razdrtega pri St. Jerneju na Dolenjskem. V Franciji zapušča v globoki žalosti ženo in štiri nepreskrbljene otroke. Znan je bil kot dober delavec, svoji ženi najboljši mož in otrokom skrben oče. Pri tovariših je bil splošno priljubljen, kar je izpričal tudi njegov pogreb. Iz dveh rudnikov so prišli ne samo Slovenci, temveč tudi Francozi, Poljaki in Italijani pol ure prej domov, da so lahko tovariša spremljali na zadnji poti in njegovi rodbini izrekli sožalje. Ob grobu ni bilo menda nobeno oko brez solz.

V imenu potrte žene in otrok bodi izrečena vsem, ki so bili nesrečni družini v teh dneh v uteho in pomoč, priskrba hvala! Rajnkemu bodi lahka tuja zemlja!

Popotnikova torba

Skrčenje dela zaradi pomanjkanja surovin

Kranj, aprila

Pred dnevi so Jugoslovenske tvornice gume v Kranju odpovedale vsemu delavstvu delo. Odpoved je bila delavstvu izročena pisмено s 14dnevnim odpovednim rokom. Vzrok odpovedi je pomanjkanje surovin. Ker ni upanja, da bi se v tem času položaj glede surovin spremenil, je bilo podjetje prisiljeno k temu koraku, ki pomeni za delavstvo težek udarec. Vprašanje nastane, kaj bo s 400 delavci in delavkami, ki se bodo znašli na cesti brez dela in zaslužka. Kje bodo dobili v času brezposelnosti potrebno podporo?

Podjetje je začelo postopno odpuščati tudi

nameščence in tako bo ob koncu aprila obrat popolnoma ukinjen.

Podobne razmere vladajo tudi v tkaninski industriji. Dobave preje in bombaža so se znatno skrhale. Ta stiska se iz dneva v dan bolj očituje, in ako se to pereče vprašanje kmalu ne reši, bodo sledile nepravilne tudi v tej industriji. Ako pomislimo, da je v Kranju zaposlenih v tkaninski industriji okoli 5000 delavcev, si lahko predstavljamo, kakšen strašen udarec bi bil, če bi se tkaninski obrati ustavili.

Zaradi pomanjkanja tkaninskih surovin je skrhilo delo podjetja »Textilindus« v Stražišču; uvedlo je tridnevno tedensko delo namesto dosedanjega normalnega šestdnevnega tedenskega delovnega časa. Ker se je s tem skrčenjem delovnega časa zmanjšal zaslužek delavstva za polovico, bo podjetje dajalo delavstvu 60 din tedenske podpore. To se pravi, da bo vsak delavec prejemal 20 din dnevne podpore v času, ko bo obrat počival. Podjetje bo tako izdajalo za svoje delavstvo po 80.000 din mesečne podpore. Ta čin podjetja naj bo za zgled vsem ostalim podjetjem v podobnih primerih.

V Jugosloveski se je obratovanje istotako omejilo in se je delavcev zaslužek znatno skrhil. Jugobruna dela v nezmanjšanem obsegu naprej, toda tudi to podjetje bo prisiljeno čez mesec dni ustaviti obrat, ako ne bo bombaža. Istotako so v veliki stiski manjša tkaninska podjetja, ki komaj životarijo.

Oče, hčerkica in očetova sestra so umrli drug za drugim

Sv. Barbara v Halozah, v aprilu
Ne samo, kar vleva mu stan,
kar mož more, to je storiti dolžan...
Tega Gregorčičevega reka se je vedno držal
g. Andrej Petrovič, poštar pri Sv. Barbari.

Pred dnevi je bil že zdrav, a v soboto 6. aprila smo ga izročili materi zemlji. Štel je šele 48 let. Na zadni poti ga je spremljalo mnogo ljudstva od blizu in daleč, kar je zgovorno pričalo o njegovi priljubljenosti. Bil je član raznih društev in med drugim precej časa tudi starešina sokolske čete. Njegov lep bas se je često slišal s cerkvenega kora, pa tudi ob raznih drugih prilikah.

Dan po smrti očke je zbolela še njegova 4letna hčerkica Mimica in poldrugi dan pozneje umrla. Dva dneva po očetovem pogrebu so jo položili v grob k očetu, da bosta tudi posmrtno združena. Tako je žalujoča mamica ostala sama. Izrekamo ji iskreno sožalje!

Skoraj istočasno z malo Mimico je umrla tudi njena teta, sestra rajnega poštarja, ga. Marija Arbeiterjeva. Bolehala je že dolgo časa. Toda ko je zvedela za smrt brata, je tudi njena luč življenja ugasnila. Pokopana je bila istega dne ko njena nečakinja Mimica. Ostal je sam soprog, znani naprednjak g. Mihael Arbeiter, kateremu izrekamo iskreno sožalje! Bodi vsem trem ohranjen blag spomin!

Smrt splavarske korenine

Šmartno ob Paki, aprila

Te dni je umrl g. Ivan Očep, po domače Vetrnik, v starosti 74 let. Po poklicu je bil splavar in znam po vsem gornjegrajskem srezu. Ko je štel 18 let, je že vozil splave na Hrvaško in dalje do Beograda. Takih voženj je opravil nad šestdeset.

Bil je poštenjak od nog do glave. Na račun svojih gospodarjev je prejemal za le velike vsote, a jih je zmerom vestno izročal gospodarjem. Do svojih tovarišev splavarjev je bil precej strog, kadar je vodil splave. Če je dobil kakšno napitnino od kupcev lesa,

Iz naših delavskih krajev

Mariborsko okrožje NSZ

V nedeljo, dne 14. t. m. se je vršila v Mežici seja mariborskega okrožja, katera je bila prav dobro obiskana, saj sta manjkala le zastopnika 2 podružnic. Sejo je vodil podpredsednik mariborskega okrožja tov. Mlakar, ki je pozdravil vse navzoče ter takoj prešel na dnevni red. Po izčrpnem poročilu tov. Mlakarja o vsesplošni situaciji narodnega delavstva na severni meji, so poročali tudi ostali zastopniki posameznih podružnic o splošnem položaju, o delu narodnega delavstva ob severni meji, o volitvah obratnih zaupnikov. Iz vseh teh poročil je bilo razvidno, da narodno delavstvo vidno napreduje, kar se je še posebno pokazalo pri zadnjih volitvah obratnih zaupnikov in volitvah v Bratovsko skladnico.

Po podanih poročilih je spregovoril tudi zastopnik centrale iz Ljubljane, ki je poročal o splošnem položaju narodnega delavstva, o težkočah ter o delu Narodne strokovne zveze. Na drugi strani pa je bodril in dal smernice za bodoče delo.

Sklenjeno je bilo, da se bo vršil v Mežiški dolini tečaj organizacijskih in obratnih zaupnikov in to v najkrajšem času. Tozadevno bodo podružnice v Mežici, Žerjavu—Črni in Podpeci določile čas in kraj tega tečaja.

Pri volitvah novega okrožnega odbora so bili izvoljeni sledeči tovariši: za predsednika tov. Miloš Mlakar, za podpredsednika Stibilj Jurij, za tajnika Sekavčnik Martin, za II. tajnika Šimek Franjo; v odbor pa vsi predsedniki podružnic mariborskega okrožja. Pri slučajnostih je bilo poudarjeno, da je treba polagati največjo pažnjo izobrazbi in kulturi delavstva. Posebno pažnjo pa je treba posvečati mladini. Končno je tov. Mlakar razložil pomen gospodarskih ustanov za narodno delavstvo ob severni meji ter prosil vse ostale, da o tej stvari premišlujejo in da prične narodno delavstvo tudi na tem polju uspešno delovanje.

Ljubljana

Zveza gospodinjstev pomočnic je imela v nedeljo 14. aprila svoj 9. redni letni občni zbor. Zbor je bil prav dobro obiskani; kot zastopniki pa so bili navzoči: g. Šorn Jože kot zastopnik Narodne strokovne zveze, ga. Engelmannova kot predsednica Banovinske ženske zveze, ga. Kroftova, Hočevarjeva in Gašperlinova. Zbor je otvorila predsednica ZGP gđ. Franja Petričeva s pozdravi na navzoče, nato pa so sledila izčrpnna poročila funkcionaric. Po izročitvi absolutorije so se izvršile volitve. Za predsednico je bila ponovno izvoljena nenadomestljiva gđ. Petričeva, ostali odbor pa sestoji iz marljivih in delavoljnih gospodinjskih pomočnic. Debata, ki se je vršila je bila precej živahna, kar dokazuje, da je Zveza na pravi poti in da so z raznimi predlogi gospodinjske pomočnice dokazale, da imajo popoln smisel za organizacijo. Z medsebojnim podpiranjem bodo dosegle marsikatero olajšavo in organizacija Gospodinjskih pomočnic bo zasedala tisto mesto, ki ji po svoji plemeniti socialni zamisli tudi pripada.

Jesenice

Udeleženci občnega zbora, ki so se slikali po zaključku, naj se zglasijo v pisarni NSZ, Sokolski dom na Jesenicah, kjer bodo javili število naročenih slik. Prosimo, pridite v pisarno takoj, da bomo slike mogli naročiti v najkrajšem času.

Slike se bodo dobile v naši pisarni in sicer po din 4.— vsak komad.

Vse novoizvoljene organizacijske zaupnike, ki so bili izvoljeni na občnem zboru dne 7. t. m., obveščamo, da se vrši v petek, dne 19. t. m. ob 7. uri seja organizacijskih zaupnikov.

Ker je to prva seja, na kateri bo treba zaščitati smernice o letošnjem delovanju zaupnikov, opozarjamo vse zaupnike, da se je polnoštevilno in točno ob napovedanem času udeležijo.

Odbor.

Ribnica

Razmere, v katerih živi lesno delavstvo v Ribnici in okolici, so zelo slabe, kajti delavstvo še pred draginjo ni prejelo mezd, ki bi vsaj deloma odgovarjale življenjskemu standardu. Kopa se je draginja pričela naglo dvigati, delavstvo še težje prenaša svoje breme. Prav radi nevzdržnih razmer in radi stalnega porasta draginje, je treba temu delavstvu priskočiti na pomoč in se bodo morale mezde vsaj deloma prilagoditi današnjim razmeram. Delodajalci pa morajo biti tako uvidni, da uvidijo težek položaj delavstva ter tudi oni store svojo dolžnost napram delavstvu.

Hrastnik

Podružnica Narodno strokovne zveze v Hrastniku tem potom obvešča svoje članstvo in ostale somišljenike, da se vrši redni letni občni zbor naše podružnice v nedeljo, dne 21. t. m. ob pol 4. uri popoldne v gostilni g. Roša v Hrastniku. Na dnevnem redu so zelo važna poročila, ki bodo zanimala vse delavstvo TPD ter tudi poročilo zastopnika centrale iz Ljubljane in upamo, da bo udeležba polnoštevilna.

Mezdna gibanja

Stavbinska stroka

Pogajanja za stavbinsko delavstvo se vlečejo in so se v sredo ponovno nadaljevala, toda ponovno brez uspeha, kajti delodajalci nikakor nečejo pristati na delavske zahteve, dokler se v splošnem ne reši vprašanje javnih del in na drugi strani šušmarstvo. Glede šušmarstva pa je sporočeno, da se bo to vprašanje uredilo šele tedaj, ko se bo izdal nov obrtni zakon in to za vse panoge. Kar se pa tiče javnih del je pa vprašanje bolj zamotano, kajti kr. banska uprava stoji na stališču, da velja odgovorne mezde za vsa javna dela, ne glede na to, če se kaj izvršuje v lastni režiji ali pa odda privatnemu podjetju. Ministrstvo pa to vprašanje proučuje po raznih resorih. Sedaj se kalkulirajo mezde v načrtih proračunov še vedno po stari kolektivni pogodbi. Za manjša dela, ki jih vrše občine in tudi cestni odbori, pa te mezde ne veljajo, ker se ta dela smatrajo za nekako pomožno akcijo. Delavska zbornica bo zbrala točen seznam stanja vseh že oddanih a še ne dovršenih javnih del, tako da bo izdelana točna slika o stanju javnih del ter se bo na podlagi tega lahko določilo višje mezde za ta dela.

G. inž. Pirkmaier pa je dejal, da je mogoče govoriti o zvišanju plač pod sledečimi pogoji:

1. Da se vsa že prevzeta državna, javna dela izločijo in veljajo zante stare plače do konca septembra 1940, v kolikor se preje ne doseže rešitev spremembe predpisov o javnih delih.

2. Da se ne prizna povišek v procentih dosežane plače, marveč, da se prizna za vse enaka draginjska doklada, ker je draginja za vse enako porasla.

Delojemalska skupina je na ta predlog pristala ter predlagala, da naj znaša ta doklada najmanj din 1.— na uro. Ta doklada pa naj bi veljala za vsa privatna in banovinska javna dela, ne oziroma se kdaj so bila prevzeta.

Velja pa naj tudi za vsa državna javna dela, prevzeta po 1. 9. 1939, ko je pričela draginja naraščati.

Delodajalci so ta predlog odklonili z motivacijo, da je treba izločiti vsa javna dela in da se zviša samo na din —50 na uro.

Delavska delegacija pa je zavzela sledeče stališče:

1. Uvede naj se na vsa privatna in javna banovinska dela — ne oziroma se kdaj so bila sprejeta — in na državna javna dela, prevzeta po 1. 1. 1940, enotna doklada na mezde dosedanje kolektivne pogodbe v višini din 1.— na uro.

2. Za državna javna dela, prevzeta pred 1. 1. 1940, stopi gorenja doklada v veljavo najkasneje s 1. 9. 1940. Za čas od podpisa pogodbe do 1. 9. 1940 pa naj se tudi za ta dela prizna primeren povišek. (N. pr. 50% gornje doklade).

3. Nadaljuje naj se skupna akcija, da se čim prej doseže sprememba predpisov o državnem računovodstvu in oddajanju javnih del, ker je to v obojestranskem interesu in bo tako možno doseči novo doklado za stara državna dela še pred 1. 9. 1940.

4. Pri kr. banski upravi naj se izvrši skupna intervencija, da se zagotovi pristanek kr. banske uprave za novo doklado za vsa banovinska javna dela, za stara in nova dela.

5. Podvzamejo naj se ukrepi za uspešno pobijanje šušmarstva ob sodelovanju delodajalcev in delojemalcev, ki bodo z združenimi močmi bolj uspešno pobijali šušmarstvo, kakor pa bi se to dalo s kako posebno uredbo.

Delodajalska delegacija na te predloge ne more pristati, marveč jih bo predložila svojim forumom v odločitev.

Delodajalci pa so z ozirom na to sklenili:

1. Ker pri direktnih pogajanjih ni prišlo do sporazuma, se predloži spor po čl. 15 Uredbe o minimalnih mezdah oblasti.

2. Izvrši se skupna intervencija pri g. banu, katero bo pripravila Delavska zbornica.

3. Delodajalske organizacije bodo o predlogu delojemalcev razpravljale na svojih forumih in sprejele primerne zaključke, da se bo na prvi poravnalni razpravi lahko že končno veljavno odločalo.

Tudi v kamnolomu v Mojstrani je delavstvo v težkem položaju in v mezdnem gibanju. Ker je dosedaj to delavstvo brez kolektivne pogodbe, se pripravlja osnutek kolektivne pogodbe, ki bo predložen podjetju, da se na ta način lahko končno uredijo razmere tega delavstva.

Spedicija TURK Ljubljana

prevzema:

OCARINJENJE

vsakovrstne robe hitro in po najnižji tarifi. Vse informacije brezplačno. Telefon interurban 24-59, Vilharjeva cesta 33 (nasproti nove carinarice).

PREVAŽANJE

vsakovrstnega blaga v Ljubljani in izven Ljubljane z vozovi kakor tudi z avtomobili. Telefon interurban 21-57, Masarykova cesta št. 9 (nasproti tovrnega kolodvora).

VIKTOR MEDEN

LJUBLJANA

TELEFON 20-71

nudi po zelo ugodnih cenah: pristno domačo slivovko, pravi kranjski brinjevec, sadjevec, likerje in grenčice, rum „Jamaica“, vinjak medicinal, vino vermouthe, malinovec iz gorskih malin in kis. — Postrežba točna in solidna!

Ivan Albrecht:

MATI ZEMLJA

Skupen udarec je tudi sicer obe družini bolj združil, kakor je to na deželi navada. Klenarica in Krtinka sta mladi ovdoveli in sta v letih, ko je kri sicer še vroča in nepreračunljiva, občutili vso težo gospodarskih bremen in tistih malih, a tem hujših vsakdanjih skrbi, ki vsakomur najbolj pijejo kri. Prej so si bili sosede samo po legi posestev, po Krtinovi smrti so si postali bližji in sta Tone in Rezika skoraj nevede rasla kakor dve mladiki na istem deblu. Marsikdaj bi bila mati Klenarica bolj huda, pa se je potolažila ob misli, da je mladim tako namenjeno. Tako sta se mlada človeka bližala in sestajala, ne da bi jima kdo ugovarjal ali ju resno oviral. Polagoma je prišlo že v navado, da so v Loki videvali ljudje Krtinovo in Klenarjevega hkratu in se je zdelo, kakor da mora biti tako.

»Ali še veš«, se je včasih spominjal Tone, »kako sva se srečala v jami?«

Rezika se je smejala. Kolikrat se spominja tistega dogodka in vselej se mora smejati. Le kakšna je bila videti, ko se je cmerila v jami?

Tone se je vselej raznežil, kadar sta jela govoriti o tem. Da bi morda nikdar ne bilo tako, ako bi se ona tedaj ne bila ponesrečila.

»Pa kaj bi bilo tebi do tega?« se je dekle delalo nevedno, ker je slutilo, da mu bo mladenič začel govoriti o svoji ljubezni. In Tone se je res razvnel. Objel je izvoljenko in ji začel v nežnih besedah zatrjevati, kako je srečen z njo. Rad je prihajal h Krtinovi pomagat, še bolj pa je bil zadovoljen, ako je prišla Rezika na njegov dom. Pri vsakem delu ji je posvečal toliko pozornosti, da so si stare ženiice pomenljivo mežikale in namigavale, češ: »Oh, kako danes pripeka vročina!«

»Saj smo sredi poletja«, se je odrezal Tone, ako so ga ženske dražile s toploto, kadar je najbolj lila ploha.

»Ne, ne, pomlad cvete, pomlad«, so vračale delavke, a Tone:

»Če je vsem namenjena, zakaj bi se ne smela tudi meni kdaj pokazati?«

Vzlic veselosti, ki jo je kazal pred ljudmi, pa je bil mladenič zamišljen, kadar je bil sam. Mislil je na očeta. Vsakomur, ki je ljubil to na pol kraško zemljo, je dano vsaj toliko, da je v njenem naročju deležen zadnjega počitka, le njegov oče ni vreden niti te bridke usluge. Bog ve kje počivajo njegove trudne kosti. Bog ve, kako mu je bila težka zadnja ura in kako je sanjal domov, domov. V Tonetu živi slika trenutka, ko je oče odhajal. Deževen, mrk dan je bil tedaj in vas kakor pogorišče. Ljudje so se zbirali, nekateri so peli in ukali kakor ponoreli, drugi so molče povešali glave, spet drugi so se pritajeno jokali. Z materjo in sestrice, ki jo je pozneje odvedla božja dekla smrt, je spremil očeta na postajo. Bilo je tako čudovito presunljivo. Njegov oče in Krtin sta stala drug poleg drugega pred postajnim poslopjem. Domači so jokali. Tedaj se je iztrgalo njegovemu očetu:

»Nič ne jokaj, Katra! Kar nam je namenjeno, nam ne uide, samo toliko te prosim, pazi na zemljo in dom, če me več ne bo.«

Če me več ne bo. Besede so udarjale kakor težka kladiva. Tone se še vedno spominja, kako mu je bilo to nepojmljivo grozno. Kdo pa ima pravico iztrgati očeta iz srede družine? Najsi tega tedaj ni tako razumel, je čutil podzavesten odpor in je skoraj zavpil:

»Oče, oče, saj morate priti nazaj!«

Dotlej ni bilo solze v očetovem očesu, ob tem kriku pa sta se utrnili dva velika tekoča bisera in oče je stisnil dečka k sebi, češ:

»Le priden bodi, Tonček, in materi lepo pomagaj. Pa nikoli ne pozabi, da te je imel tvoj oče rad!«

Tokrat ni vedel, pozneje je pa spoznal, da je bila to očetova oporoka. In kakor je mislil nanjo, se je zavedal, da jo mora izpolnjevati v vsem obsegu. Pomagal je materi, a ne sa-

mo pomagal, ampak je delal na gruntu s tako vnemo, da zemlja sploh ni pogrešila gospodarja.

Krtin je tedaj stal poleg očeta in ga je tolažil:

»Ne bodi, ne bodi, Matija, tako mehak! Saj gremo samo za kratek čas.«

»Kakor koli«, je odvrnil Klenar, »jaz vem, da me ne bo več nazaj.«

Tedaj je prisopihal vlak na postajo. Srca so se krčila, roke so objemale, usta so jecljala nežne besede, vse je bilo ena sama silna bolečina in iz nje so se trgali kriki kakor stokanja umirajočih.

»Saj boste drug drugemu pomagali ta čas«, je zaklical iz vlaka Krtin, medtem ko je Tonetov oče samo pokimal. Zavihrali so še beli robci, rdeče cvetje je zardelo skozi vlago, potem je vlak izginil in trume žalujočih so se trudno vračale domov.

Kakor je odraščal, je mislil Tone na tisti žalostni dan. Vse bolj in bolj je razumeval očetovo bolečino. Ne strah pred smrtjo, ampak skrb, kaj bo z njegovimi in z zemljo, ki jo mora zapustiti, sta mu tedaj trgala srce. In na njem je, se je iz dneva v dan bolj jasno zavedal mladi Klenar, da najde očetova duša pokoj. Delati in skrbeti mora tako, kakor je delal in skrbel oče. Iz te zavesti se je oblikovalo vse njegovo življenje in doživljanje. Ostal je brez smisla za norosti, ki jih navadno ljubi brezskrbna mladost, tem rajši pa je pohajal po samotah in razmišljal o življenju in svetu. Tako je zorel in med vaščani dosegel tak ugled, da so celo izkušeni možje radi poslušali njegove nasvete in se ravnali po njih.

Po očetovi smrti je Rezika, ki se dotlej ni posebno brigala za Toneta, začutila kakor neko nepojmljivo navezanost na tega tihega, mirnega mladeniča. Vse tisto mrko in tajinstveno, ki se vseli v vsako hišo, kadar jo obišče smrt, je dekle, ki je bilo nekaj let mlajše od Toneta, čez noč zresnilo. Jela je razumevati samostarskega soseda in čutili vse bolj in bolj sorodno z njim. Tako so se iz brezpomembnih pripomb o letini in vremenu polagoma razpletli pogovori, ki so jeli odkrivati mladi srci drugo drugemu. Tone je povedal, da že zdavnaj misli na Reziiko, in dekle je priznalo, da je tudi samo povešalo oči, kadar je šlo mimo njega, v prvi vrsti le zato, da ne bi opazil, kako jo je kuhala rdečica. Klenarica in Krtinka sta molče opazovali mladi rod. Niti ena niti druga ni marala začeti govorjenja, ki bi jo količkaj izdajalo, na tistem pa je obema ugajala misel, da bi se Tone in Rezika kdaj združila, češ:

»Skupaj sta rasla, oba sta brez očetov in bosta še najprej razumela drug drugega.«

Kakor pa je tudi Tone naglo doraščal in bi bil že zdavnaj sposoben prevzeti kmetijo, ni maral materi nikoli niti z besedo omeniti, da bi morda prevzel gospodarske vaje v svoje roke. Celo materi sami je ugovarjal, ako je kdaj kaj omenila glede tega.

»Kam se neki nudi«, je dejal, »saj ste še toliko pri moči, da lahko gospodinjite.«

Mati se je čudila. Drugod je bilo v več krajih prav narobe in so mladi še pritiskali na stare, naj jim izroče premoženje. Marsikje po vasi so se dan za dnem pripravili samo zaradi tega, ker se stari niso hoteli umakniti, Tone pa noče nič slišati o tem.

»Le kaj mu je?« je često premišljevala mati in nikakor ni mogla uganiti, da sin še vedno čaka očeta.

Tone pa je sanjal in se nikakor ni mogel vdati mrki misli, da njegovega očeta res ne bo nikoli več nazaj. Toliko jih je šlo in so se vrnili. Zakaj bi prav njegovemu očetu moralo biti sojeno, da ostane na tujem, ne da bi poprej še enkrat s pogledom objel svojo zemljo in svoj rod? Ko so pokopavali Krtina in je Rezika jokala, ji je šepnil na sedmini:

»Kakor vem, da je hudo, ko človeku polagajo očeta v grob, se mi vendar zdi, da bi bil jaz vesel, ako bi bil deležen vsaj te bridke sreče.«

»Ne Tone, ne, tega pač nikomur ne bi vo-

ščila, a najmanj še tebi!« se je skozi solze zavzela mladenka. »Le kako ti more priti kaj takega na misel?«

»Ne vem«, je skomignil Klenarjev z rameni. »Kar tako mi je, da bi pobegnil in se razjokal kje na samem.«

V obeh se mu je vlažno zasvetilo.

»Poglej, Rezika, ti vsaj veš in lahko rečeš: V tem grobu je našel moj oče svoj zadnji mir, jaz pa niti tega ne morem. Bog ve, kje trohne njegove kosti. Morda pa je celo še živ in ne more nazaj?«

»Tega pač ne verjamem«, je odkimalo dekle. »Ako bi živel, veš da bi četudi po goilih kolenih prišel domov.«

»Vem in tudi sam ne morem verjeti, misli na to se pa le tudi ne morem otresti. Joj, kako bi se pogledala in kako bi mu segel v roko!«

»Bog pomagaj!« je vzdihnilo dekle in obmolknilo. Zdelo se ji je nespametno, da Tone sploh misli na kaj takega, hkratu pa je začutila, koliko tople iskrenosti mora goreti v tem toplem srcu.

Izza tega dne je začela Rezika razumevati Tonetovo molčečnost. In kakor samo po sebi je nato prišlo, da ji je njegova družba najbolj ugajala in je povsod, kamor je prišla, v prvi vrsti iskala njega. Naj je bilo pri delu, naj je bilo na zabavi, se ji je zdelo, da vedno nečesa manjka, ako ni bilo Toneta poleg.

Leta so minevala, skoro vsi Tonetovi vrstniki in Rezikine družice so že bili očetje, odnosno matere, le ta dvojica je ostala nezavezana. Naposled se je začelo tudi Krtiniki zdeti predolgo in je omenila hčeri:

»Boš morala malo misliti na to, da pride možiki k hiši.«

»Jaz ga prav nič ne pogrešam«, se je obregnila hči.

»Zmerom vendar ne misliš ostati tako?«

»Saj mi ničesar ne manjka.«

»Kaj boš govorila tako nespametno, ko sama veš, da ženska nima nikjer nobene prave veljave. Če nočeš prav, pa dajmo v najem, jaz se ne bom vse živte dni pehala s hlapci in dninarji.«

»Čemu bi dajali v najem, ko vendar še ni nobeno leto ostalo nič zemlje pri nas neobdelane? Delajmo, kakor smo doslej, pa bof če se pravi oglasi«, je zardela Rezika, »si lahko mislite, da ga ne bom odpodila.«

»Bog te razumi«, je vzdihnila mati. »Vse že govori, da se Klenarjev Tone smuča za teboj, samo ti menda še nič ne veš o tem in čakaš pravega. Misliš, da ga bo kdo za lase privlekel k tebi?«

»Kar govore radovedni ljudje in babja zijala, na to niti kura ne zine«, je bila hči nejevoljna in ni hotela nič več govoriti o tem. Jezilo jo je, da bi ljudje prej poznali njeno srčno skrivnost, preden jo je Tone sploh zaupal njej. Saj res večkrat govorita bolj prijazno nego z drugimi, vendar o ljubezni doslej še nikoli ni znil nobene besede. Kdo ve, kaj tiči v njem! Ako jo ima rad, se bo že oglašil.

Naposled se je res oglašil. Ob košnji je bilo in Rezika je grabila pri Klenarjevih. Ko so naložili zadnji voz, je Tone zaukal, da so se vsi začudili.

»Ali bo nevihta?« so podražile starejše grabljice in so se muzale zdaj Reziki, zdaj Klenarjevemu.

»Nemara celo ploha in grmenje«, se je široko zasmejal Tone, »vendar me nič ne skrbi, ko imam trdna pleča!«

In je s takim pogledom objel mladenko, da je vsa zmedena izpustila grablje iz rok in se skrila za voz.

»Meni se je že lep čas zdelo, da se zbira nekaj vročega«, je pokimal Klenarjev hlapec. »Le na mokrato ne pozabi Tone, da bomo malo zalili.«

»Tako boš pil, Lojz, če bo prav«, je namežiknil Tone, »da sam sebi porečeš stric!«

»Ali res, Rezka?«

»Kaj vprašuješ mene, ko nič ne vem! Govorite o plohi in grmenju, čeprav je tak lep večer. Rajši se priporočite svetemu Florijanu, da vas res ne zadene ognjena šiba.« (Dalje.)